

AYLIK COĞRAFYA KEŞİF DERGİSİ

ATLAS

300. SAYI

SAYI: 300 - MART 2018 FİYATI: 11.00 TL (KKTC FİYATI 13.50 TL) NO: 2018/03

TILSIMLI ŞEHİR ODESSA

TÜRKİYE'NİN DENİZ FENERLERİ
KILAVUZ IŞIKLAR

SAKARYA, BOLU, ANKARA
TARİHİN KORİDORU

GİRESUN
KUZALAN TABİAT PARKI

EK: ARKEOLOJİNİN DESTANI TROİA

CİDE / KASTAMONU
KILIÇLI MAĞARASI

SAYI: 300 - MART 2018

KAPAK FOTOĞRAFI
ODESSA / TURGUT TARHAN

İÇİNDEKİLER

ATLAS

Yayıncı
Doğan Burda
Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

İcra Kurulu Başkanı
Cem M. Başar

Yayın Direktörü
Murat Köksal

Yayın Danışmanı
Mehmet Yaşin

Yayın Yönetmeni
Kansu Şarman

Yazı İşleri Müdürü (sorumlu)
Mustafa Türker Erşen

Haber Müdürü: Nazlı Kurt
Görsel Yönetmen: Tolga Çoruh
Araştırma: Tevfik Taş
Foto Muhabiri: Turgut Tarhan
Sayfa Yapım: Bahadır Erşık

Fotoğraf Kurulu
Gökhan Tan *(Fotoğraf Danışmanı)*, Yasin Akgül, Sinan Anadol, Ali Murat Atay, Servet Dilber, Şebnem Eraş, Umut Kaçar, Selim Kaya, İzzet Keribar, Ali Ethem Keskin, Zafer Kızılkaya, Ufuk Sarışen, Tolga Sezgin, Hakan Öge, Mustafa Seven, Kerem Yücel

Yazı Kurulu
Füsun Arman, Prof. Dr. Rüstem Aslan (Arkeoloji), Oya Ayman, Nezih Başgelen, Cenk Durmuşkâhya (Botanik), Yard. Doç. Dr. Yıldırım Güngör (Jeoloji), Nedim Gürsel, Prof. Dr. Necmi Karul, Serkan Ocak, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Tülay Zihli Özgür, Selcen Pirge, Yeşim Pütgül, Melih Şabanoğlu, Mehmet Sait Taşkıran

Katkıda Bulunanlar
Erhan Aydın, Oğuz Büktel, Murat Cacim, Doğan Cesur, Nuri Bilge Ceylan, Ersin Demirel, Alkım Doğan, Memet Güngör, Tolga İldun, Sumral Koser, Serdar Küçük, Murat Saka, Nur Toprakoğlu, Dr. Umut Yıldız

Marka Müdürü
Ayşegül Parlayan

Ankara Temsilcisi: Erdal İpekeşen
0 312 207 00 71 - 95
atlas@doganburda.com www.atlasdergisi.com

Yönetim
Tüzel Kişi Temsilcisi: Mehmet Rauf Ateş
Satış Direktörü: Mehmet Taşkın
Finans Direktörü: Didem Kurucu

Kurumsal İletişim Müdürü: Seren Urun

Reklam
Grup Başkanı: Nisa Aslı Erten Çokça
Grup Başkan Yardımcısı: Neslihan Can
Satış Koordinatörü: Suzan Özen - Haluk Demir
Satış Müdürü: Hatice Tarhan, Altuğ Selçuk, Burcu Acavut
Reklam Teknik: Ayfer Kaygun Buka 0 212 336 53 62 - Şaban Yazır 0 212 336 53 61
Faks: 0 212 336 53 90

Rezervasyon: Tel: 0 212 336 53 00 - 57 - 59 - Faks: 0 212 336 53 92 - 93
Ankara Reklam Bölge Temsilcisi: Sezinur Balıkçıoğlu Tel: 0 312 207 00 72 - 73
Hedef Sayfalar: Tel: 0 212 336 53 70 - Faks: 0 212 336 53 91
Bölgeler Reklam Satış Müdürü: Dilek Ünlü Tel: 0 212 336 53 72

Uluslararası Reklam Satış Temsilcilerimiz
Almanya: Vanessa von Minckwitz
Tel: +49 89 92 50 3532, *vanessa.vonminckwitz.denz@burda.com*
Michael Neuwirth
Tel: +49 89 9250 3629, *michael.neuwirth@burda.com*
Avusturya: Christina Bresler
Tel: +43 1 230 60 3050, *Christina.Bresler@burda.com*
İsviçre: Goran Vukota
Tel: +41 44 81 02 146, *goran.vukota@burda.com*
Fransa/Lüksemburg: Marion Badolle-Feick
Tel: +33 1 72 71 25 24, *marion.badolle-feick@burda.com*
İtalya: Mariolina Siclari
Tel: +39 02 91 32 34 66, *mariolina.siclari@burda-vsg.it*
İngiltere/İrlanda: Jeannine Soeldner
Tel: +44 20 3440 5832, *jeannine.soeldner@burda.com*
ABD/Kanada/Meksika: Salvatore Zammuto
Tel: +1 212 884 48 24, *salvatore.zammuto@burda.com*

Yönetim Yeri
Trump Towers, Kule 2, Kat: 21-23, 34387, Şişli, İstanbul
Tel: 0 212 410 35 66 **Faks:** 0 212 410 35 64

Baskı
Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No:16 Ümraniye-İSTANBUL
Tel: 444 44 03 • **Fax:** (0216) 365 99 07-08

Dağıtım
Doğan Dağıtım Satış Pazarlama Matbaacılık
Ödeme Aracılık ve Tahsilat Sistemleri A.Ş
0 212 449 63 63

Yayın Türü: Yerel, Süreli, Aylık
FIPP üyesidir

DB Okur Hizmetleri Hattı: 0 212 478 0 300
okurhizmetleri@doganburda.com
DB Abone Hizmetleri Hattı: 0 212 478 0 300
Faks: 0 212 410 35 12-13
abone@doganburda.com - www.doganburda.com
Pazar hariç her gün saat 9.00 - 22.00 arasında hizmet verilmektedir.

ULAŞIM SPONSORU

Kılavuz ışıklar 54

@AtlasDergisi ATLASDergisi atlasdergisi.com atlas_dergisi

KANSU ŞARMAN ksarman@doganburda.com

Atlas 300. sayıda

ODESSA / TURGUT TARHAN

Atlas 25'inci yılında 300'üncü sayısına ulaştı. Gelecek ay Türkiye'nin öncü coğrafya, gezi ve keşif dergisi Atlas'ın 25'inci yılını kutlayacağız. 1993 yılında ilk yayımlandığı sayıdan itibaren Atlas, ülkenin her köşesinde büyük bir ilgiyle karşılandı. Atlas ekipleri hem ülkenin, hem de dünyanın dört bir yanından birbirinden özel fotoğraflarla binlerce ayrı coğrafyayı, doğa harikalarını, bilinmeyen kültürleri, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan tarihi mirası, dünyanın zirvelerinden denizin altındaki mağaralara kadar birbirinden ilginç yüzlerce macerayı sayfalarına taşıdı. İnanıyoruz uzun yıllar daha taşımaya devam edecek.

300'üncü sayımızın kapak konusu Karadeniz'in kuzey kıyısında Ukrayna'nın liman şehri Odessa. Alkım Doğan ve Turgut Tarhan, büyük Rus yazar Puşkin'in sürgün yıllarında kaldığı bu tılsımlı şehri ve kışa vedayı sembolize eden Maslenitsa Festivali'nden renkli sahneleri yazıp fotoğrafladılar.

Kıyının gözcüsü, limanın koruyucusu, hüzünlü kuleler: Deniz fenerleri. Atlas bu sayıda Oğuz Büktel'in fotoğrafları, Tevfik Taş'ın kalemiyle Marmara'dan Karadeniz'e, Ege'den Akdeniz'e Türkiye sahillerini bekleyen deniz fenerlerinin tarihini, mitolojideki yerini ve deniz kültürüne taşıdığı zenginliği aktarıyor.

Yıldırım Güngör bu sayı için, Kastamonu'da Loç Vadisi'ndeki Kılıçlı Mağarası'nın derinliklerini görüntüledi ve yazdı. Ersin Demirel Sakarya, Bolu, Ankara hattındaki Sapanca, Geyve, Taraklı, Göynük, Mudurnu, Nallıhan, Beypazarı, Güdül, Ayaş ilçelerinden geçen İpek Yolu Koridoru'nu anlatıyor. Bu hattaki konaklar, sokaklar ve çarşılarla tarihe pencere açıyor. Nur Toprakoğlu Giresun'un Dereli ilçesinde bulunan saklı güzelliklerden Kuzalan Tabiat Parkı'nı ve Kulakkaya Yaylası'na giden yoldaki travertenler, şelaleler ve Mavi Göl'ü yazdı.

Atlas 300'üncü sayısında tüm okurlara 2018 Troia Yılı çerçevesinde Troia antik kenti hakkında kapsamlı bir kitap armağan ediyor. Troia Kazı Başkanı Prof. Dr. Rüstem Aslan'ın hazırladığı kitapta destanlardan arkeolojik alanın gezi rehberine dek Troia her yönüyle ele alınıyor.

ATLAS

300. SAYI

Gökyüzünde canı acır bir yıldızın, yeryüzünde bir ağaca kıyıldığında. Atlas dergisi 300 aydır bu düşünüşle; göğün feleklerinin ve ayağımızı bastığımız yerin katlarının birbirine kopmazcasına bağlı olduğunu anlamak ve göstermek için ateşli bir sabırla uğraşanların Türkiye'deki simgesi oldu.
Erciyes Dağı'nda, bugün de bilinemezlerle dolu Samanyolu'na bakan objektif, sanayi çağının, dağın ufkuna yükselen sarı ışıklarını da görüyor.
300 sayıdır, bütün sayfalarımızda bu çelişkili buluşmaların evrimini anlamaya, paylaşmaya çalışıyoruz. Bunca zamandır bu emeği, bu harikulade meşakkati bizden çok kendinin sayarak Atlas'ı sahiplenen okuyucularımızı selamlıyoruz. Dün ve bugün olduğu gibi, yarın da dergimizin asıl evreni sizsiniz.

TURGUT TARHAN

ATLAS

MERHABA 8 MART

Dünya suları, sırları, akşamı, sabahı ve bütün zamanlarıyla dönerken; dönerken şiddeti, şirreti, renkleri ve sesleriyle. Biz her an yeniden öğrenmeye çabalıyoruz; dünya, insanın anlamlı kıldığı ilişkilerin sevgisi, çelişkisi, o sonsuzca akışıdır. Anlama isteği ve özlemi olan kadınlar öğretiyor bize bunu; fısıltıyla, doğum sancıları, ya da gülücüklerin elvanıyla... Akıl ve isyan gücüyle.
Utançla suçun yan yana büyütüldüğü "ilginç zamanlar" dendiğinde Adolf Hitler'in savaşı ve soykırımı insanlığa dayattığı yıllar özetlenir. Savaş, Sovyetler Birliği topraklarına taşındığında, 1857'de 40 bin işçi kadının, pankartlarına "Amerika bir kıtaysa, kadın dünyanın ta kendisidir" yazarak Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü yaratan hemcinslerini örnek alan kadınlar, cephenin bütün kademelerinde "insanüstü" denecek bir çabayla savaştı. Faşizmi yenilgiye uğratmanın simge kıyafetleriyle Moskova'daki Kızıl Meydan'ından dünyaya bakan bu kadın, Matruşkalardan rütbesi, elinde kartopuyla mücadelenin, yaşam sevincinin, oyunun bütün zamanlarda iç içe olabileceğini de söylüyor. Biz onun pırıltılı tebessümüyle kutluyoruz bütün kadınların 8 Mart'ını.

Nuri Bilge Ceylan'ın fotoğrafı Atlas'ın Aralık 1993 tarihli 9. sayısında yer almıştı.

BİNKILIÇ / YILDIRIM GÜNGÖR

ATLAS-WILO

SU İÇİN YÜRÜYORUZ

Atlas ve WILO, su kaynaklarının verimli kullanılmasına dikkat çekmek için bu yıl da bir araya geliyor ve 11 Mart 2018 günü Çatalca Binkılıç'ta doğa yürüyüşü düzenliyor.

ATLAS | wilo

Atlas ve WILO ekipleriyle 30 Atlas okurunun katılacağı etkinlik İstanbul'da, Çatalca'da Binkılıç Deresi çevresinde gerçekleşiyor. Yürüyüşçüler, 11 Mart 2018 Pazar günü rehber eşliğinde yörenin doğa değerlerini ve su varlığı açısından taşıdığı önemi keşfediyor.

Atlas ve WILO Pompa Sistemleri "Su İçin Yürüyoruz" etkinliğiyle tüm dünyayı etkileyen susuzluk tehdidine dikkat çekmeyi amaçlıyor. Dünyada suya ulaşmak giderek zorlaşıyor ve ülkelerin geç olmadan doğaya saygılı ve kaynakların sürdürülebilir kullanılmasını hedefleyen yaşam biçimlerine geçmesi gerekiyor. Etkinlik hakkında ayrıntılı bilgi ve programa www.atlasdergisi.com adresinden ulaşabilirsiniz.

"Su İçin Yürüyoruz" etkinliğine başvurmak için ad, soyad, yaş, katılımcı sayısı, iletişim bilgilerinin belirtilmesi gerekiyor.

Bilgi ve katılım için:
suicinyuruyoruz@doganburda.com

YEDİKUYULAR

Kahramanmaraş'ta kış keyfi

Türkiye yeni bir kış turizmi merkezi kazandı. Kahramanmaraş'ın Dulkadiroğlu ilçesindeki Yedikuyular Yaz-Kış Rekreasyon ve Kayak Merkezi, geçtiğimiz aylarda doğa ve kayakseverleri ağırlamaya başladı. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin hizmete açtığı tesis il merkezine sadece 15 kilometre mesafede yer alıyor ve otobüs seferleriyle kolayca ulaşılabiliyor. Tesiste hizmet birimlerinin yanı sıra amatör ve profesyonel kayakçılar için farklı zorluk derecelerine sahip pistler bulunuyor. Restoran kafe, teleski ve telesiyej hatları, kızak, iki adet 200 metre ve 150 metre babylift, atlama rampaları, offroad, trekking, heliport, otopark, piknik, rekreasyon alanlarının yer aldığı tesiste gölet ve dağ evleri de var.

COLUMBIA MONTRAIL

Koşu sevenler buluşuyor

Hem Türkiye, hem de dünyada birçok yarışa katılan ultra maraton koşucuları Alper Dalkılıç ve Elena Polyakova, Columbia Montrail Koşu Grubu ile aylık koşularda buluşuyor. Columbia Montrail Koşu Grubu doğa sevgisi ve maceracı bir ruh taşıyan herkesi ücretsiz olarak bu etkinlikte bir araya getiriyor. Düzenli periyotlarla gerçekleşecek koşularda Alper Dalkılıç ve Elena Polyakova katılımcılara eşlik ederek deneyimlerini paylaşacak. Etkinlikler @columbiamontrailkosugrubu sosyal medya adresinden duyurulacak. İstanbul'da Belgrad Ormanı 11 Mart ve 31 Mart 2018'de iki koşuya ev sahipliği yapacak.

KİTAP

Zamanın sahnesinde

Sinan Başaran'ın *Dün, Bugün, Yarın…* adlı kitabı Cinius Yayınları'ndan çıktı. Bir tarih kitabı gibi başlayıp macera romanına dönüşen *Dün, Bugün, Yarın…* geçmiş ve bugüne farklı açılardan bakıp farklı sorular soruyor. Kitap, Türklerin tarih boyunca yaşadığı siyasi ve toplumsal sorunları ele alıyor. Türklerin dünya sahnesine çıkışıyla başlayan kitap, Anadolu'da yaşanan mücadeleler, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini inceleyip günümüze kadar uzanıyor.

DÜNYANIN EN PAHALI SAATİ

SEVDİKLERİNLE GEÇİRDİĞİN ZAMANDAN DAHA DEĞERLİ OLABİLİR Mİ?

İzmir'in en lüks projesini hayata geçirsek de şunu iyi biliyoruz; **Burayı değerli kılacak sizlersiniz.**

MAVİŞEHİR'DE

Satış Ofisi: 2040 Sokak No: 7 Mavişehir Karşıyaka - İzmir
www.livinizmir.com | 444 1 649

LiViN İZMiR

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

Eczanın tarihi

İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampusu'ndaki Türk Eczacılık Tarihi İhtisas Müzesi eczanelerin ve eczacılık eğitiminin tarihine ışık tutan, geniş koleksiyonuyla dikkat çeken özel bir mekân. Eczacılık Fakültesi'ndeki müze ilaç endüstrisinin geçmişini inceleme olanağı da sunuyor.

Topkapı Sarayı Müzesi Enderun Eczanesi'ne ait şiddetli zehirler dolabı, ayrı bulundurulacak ilaçlar dolabı, porselen ilaç kavanozları, cam ilaç şişeleri müzede sergilenen parçalar arasında. Osmanlı döneminden Pastör ve İstikamet eczanelerinin dolapları, çeşitli eczanelere ait porselen ilaç kavanozları, ilaç yapımında kullanılan malzeme ve reçete kayıt defterleri ülkemizde eczanelerin gelişimi hakkında fikir veriyor. 1839 yılında başlayan eczacılık eğitiminin çeşitli dönemlerine ait diplomalar, diploma kayıt defterleri, mezunların fotoğrafları, tabelalar da koleksiyonda yer alıyor. Osmanlıca, Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca ve İtalyanca çok sayıda eczacılık ve tıp kitabı içinde en eskisi 1734 tarihli.

Türkiye'nin ilk Eczacılık Tarihi Müzesi, 1960 yılında Prof. Dr. Turhan Baytop tarafından kurulmuş, müzenin çekirdeğini de Baytop'un kişisel koleksiyonu oluşturmuştu. Koleksiyon yıllar içinde bağışlanan eşyalarla giderek zenginleşti. 1999 depreminde hasar gören Eczacılık Fakültesi güçlendirilirken Prof. Dr. Afife Mat, müzenin eşyalarını arşiv binasında korumaya alarak günümüze ulaşmasını sağladı. Sağlık tarihi alanında araştırma yapanlar ve konuyla ilgili sağlık mesleği mensupları Türk Eczacılık Tarihi İhtisas Müzesi'ni randevu ile gezebilir.

Ayrıntılı bilgi için: *muzeyum.istanbul.edu.tr/*

TOLGA İLDUN

KAYSERİ

Kapadokya'ya bakış

Canon Eurasia, EOS 6D Mark II model fotoğraf makinesinin tanıtımı çerçevesinde Kayseri, Kapadokya ve Erciyes'i kapsayan fotoğraf gezisi düzenledi. Canon'un en yeni nesil teknolojilerini içinde barındıran tam kare sensörlü tek objektifli refleks (DSLR) fotoğraf makinesi olan EOS 6D Mark II, seyahatten portreye kadar oldukça geniş bir yelpazedeki profesyonel fotoğrafçılara hitap ediyor. Bu modelin bir özelliği de 765 gramla dünyanın en hafif tam kare sensörlü DSLR modeli olması. Türkiye'nin önemli basın fotoğrafçılarının yer aldığı geziye Atlas'tan Tolga İldun katıldı.

TAG | TRUMP ART GALLERY

TRUMP AVM
B3 KATI

Aylin Taslak

Büşra Kölmük

Mert Çıkılmazkaya

Serap Kurtuluş

BEN OLMAYAN

Karma Heykel Sergisi

7 Şubat | 9 Mart 2018

Küratör: Kenan Bahadır Derre

YILDIRIM GÜNGÖR

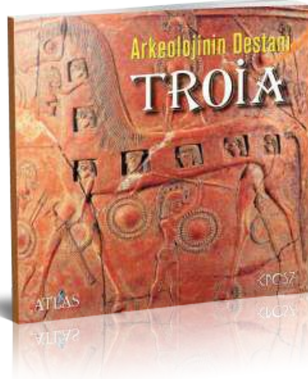
ARKEOLOJİNİN DESTANI

Yıl boyunca Troia

Atlas, 300. sayısında okurlarına özel bir ek veriyor: Arkeolojinin Destanı Troia. Dünyanın en önemli arkeolojik alanlarından Troia'yı her yönüyle ele alan bu kapsamlı kitap, Troia Kazı Başkanı Prof. Dr. Rüstem Aslan tarafından hazırlandı. Etnik Popüler Sanatları Koruma ve Geliştirme Derneği (EPOS7) katkılarıyla da Atlas okurlarıyla buluştu.

Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Hüseyin Yayman, Troia'nın öneminin altını çizerken herkesi bu arkeolojik alanın hikâyesini keşfetmeye çağırıyor. EPOS7 Başkanı Ayşe Zafer Kozanoğlu ise "Troia Yılı" etkinliklerinin içinde yer almaktan memnuniyet duyduklarını belirtiyor.

Troia'nın UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girişinin 20'nci yılı olan 2018, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Troia Yılı" ilan edildi. 2018 boyunca Troia'nın bir kültür ve turizm odağı olması amacıyla çok sayıda altyapı ve üstyapı yatırımı gerçekleşecek. Bu kapsamda bölgede yeni gezi ve tur güzergâhları, cazibe merkezleri, kültür rotaları, bisiklet ve yürüyüş yolları oluşturuluyor; alternatif turizm faaliyetleriyle yörede hareketliliği arttırmaya yönelik çalışmalar yapılıyor. Bunların yanı sıra kültürel, tarihsel ve doğal değerlerin görünür kılınması için kültür, sanat, spor, bilim ve eğitim alanında Türkiye ve dünyada 2018 boyunca birçok etkinlik düzenleniyor.

"Troia Yılı"nı tanıtmak için şimdiye kadar pek çok çalışma yapıldı. Şubat ayında Katar'ın başkenti Doha'da düzenlenen çalıştaya Ortadoğu ve Türkiye'den pek çok isim katıldı. Avustralya'nın Sidney ve Melbourne kentlerindeki dünya seyahat fuarlarında, Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'deki Güney Asya Gezi ve Turizm Fuarı-SATTE 2018'de stantlar açıldı. "Troia Yılı" hakkında ayrıntılı bilgi için:
http://www.2018troia.com/

TROİA PROJESİ ARŞİVİ

Troia Atı, ören yerinin girişine 1970'li yılların başlarında yapıldı (en üstte). Troia'da arkeolojik çalışmaları yürüten ekibin en sevilen üyelerinden biri: Tekir Arny (üstte).

YENİ ZELANDA'DAN ÇIRALI'YA

20. yüzyıl göçebeleri

Miriam Lancewood ve Peter Raine, tam yedi yıl teknolojiden, takvim ve saatten uzak Yeni Zelanda Alpleri'nde yaşadı. Yeni Zelanda'dan sonra Avrupa'ya, ardından da Türkiye'ye gelen gezginleri Çıralı'da bulduk ve ilginç yaşamlarını konuştuk. YAZI: SERKAN OCAK

Onlarınki bir kaçış değil, uzaklaşma. Böyle açıklıyorlar doğadaki "yalnız" hayatlarını. Yedi yıl boyunca "vahşi doğada" yaşadılar. Yeni Zelanda'da artık yürüyecek yer kalmayınca Avrupa'da yürüyüşe başladılar. Üç ay boyunca üç ülkede tam 1000 kilometre yürüdüler. Ardından Türkiye'ye geldiler. Bu süre boyunca sadece doğada kurdukları çadırlarında yattılar. Onlarla Antalya Çıralı'da buluştuk.

Hollanda'da doğup büyüyen Miriam, hayatı boyunca hep uzun süre seyahat etmek istedi. İlk kez 21 yaşında gezmeye başladı. Önce Hindistan'a gitti, bir yıl boyunca tek başıma seyahat etti. Sonra Peter'la tanıştı ve o andan itibaren hayatı da değişti.

"Çalışmadan yıllarca seyahat etmeyi nasıl başarabileceğimi bilmiyordum" diyen Miriam, serüvenini şöyle anlattı: "Peter, Yeni Zelanda'nın ne kadar güzel olduğunu anlattı. Yeni Zelanda'da da yaşamak istediğime karar verdim. Orada oturma izni alabilmem için bir yıl çalışmam gerektiğini öğrendim. Bu yüzden orada, mesleğim olan lise öğretmenliği yaptım.

İlk zamanlar Yeni Zelanda'da bir evde yaşıyordum. Bu, bir evde yaşadığım son seferdi. 2009 yılıydı. Her hafta sonu dağlarda yürüyüşe gidiyorduk. Pazar günleri asla geri dönmek istemiyordum, dağlarda kalmak istiyordum. Saat etrafında dönen çalışma hayatını hiç sevmiyordum. Her gün aynı; yedide kalk, sekizde işe git… Her gün aynı. Mekanik bir hayattı. Camdan bakıp dağları gördüğümde ben bu dağlarda yaşamak istiyorum diye düşünüyordum. Sonra düşündüm, istemediğim bir şey için neden çalışayım ki? Duşa, arabaya, internete, eve ihtiyacım yok. Bunlar için neden çalışayım?"

Miriam, önce dağlarda yaşamak için nasıl hayatta kalacağını öğrendiklerini söyledi. Miriam kendi ülkesinde yüksek atlamada milli takıma kadar yükselmiş. Altı kez de altın madalya kazanmış. Sporcu yapısı da ona bu yaşamında çok yardımcı olmuş.

Yolda tanıştığı ve daha sonra hayatını birleştirdiği Peter ise aslında bir profesör. Çevre felsefesi üzerine yıllarca eğitim aldı. Peter'a göre, onlar sadece doğada değil, "yabanda" da yaşadılar. Çünkü daha önce hiç insan eli değmemiş yerlere gittiler. Gittikleri yerlerde sadece çadırda uyudular. Çünkü sürekli hareket halindeydiler. Bir seferinde 10 ay boyunca 3 bin kilometre yürüdüler.

Miriam ve Peter, doğada yanlarında hiçbir teknolojik alet olmadan yaşıyor.

Yanlarında hiçbir teknolojik alet yok. Peter şöyle anlatıyor: "Bazen günleri karıştırıyorduk. Ayın kaçı olduğunu hatırlamıyorduk. Ancak ilaçlarımız var. Kuvvetli bir ağrı kesici ve antibiyotik aldık yanımıza. Çünkü bir kaza geçirirsek ölümle sonuçlanacağını biliyorduk. Dikkatli davranıyorduk."

Peter da ilk kez 19 yaşında seyahat etmeye başlamış. İki buçuk ay boyunca Hindistan'da dolaşmış. Sonra tekrar Yeni Zelanda'daki babasının çiftliğine dönmüş. Sonrasını şöyle anlattı:

"Sekiz yıl eğitim aldıktan sonra düşünmeye başladım; doktoramda öğrendiğim şeyler bana sadece bilmenin ve öğretmenin yeterli olmadığını gösterdi. Bunu yaşamam gerekiyordu. Son 17 yıldır bu sistemin dışındayım; bir göçebeyim. Yazılarımda kendimden bahsederken 20'nci yüzyıl göçebesi ifadesini kullanıyorum. Eski göçebelerden farklıyım. Onlar uçamıyordu, ben uçağa binebiliyorum. 17 yıl önce tekrar Hindistan'a gittiğimde bana ne yaptığımı sorduklarında "modernizmden kaçmış bir mülteciyim" demiştim."

Peter, artık doğayla bağımızı kaybettiğimizi, bu nedenle gücümüzü de kaybettiğimizi ve korkar hale geldiğimizi anlattı. Bunu aşmak için daha fazla doğada bulunmamız gerektiğini hatırlattı ●

GAZİEMİR

Toprakta yangın

İzmir Gaziemir'de, radyoaktif madde içeren tehlikeli atıkları arazisine gömen ve bu nedenle tarihin en yüksek cezası kesilen kurşun fabrikası kaderine terk edildi. Ancak atıklar çevre ve insan sağlığını tehdit etmeye devam ediyor, ölçümlerde normalin 219 katı radyasyon çıktı.

Türkiye'de bulunmayan radyoaktif madde içeren nükleer çubuklar, bir zamanlar Aslan Avcı Kurşun Fabrikası'na getirilmiş, kurşun, gümüş geri dönüştürülmüştü. Geri kalan çok tehlikeli atıklar ise araziye gömülmüştü. Fabrika uzun süredir başıboş durumda.

Haber Türkiye gündemine taşınınca yetkililer harekete geçti. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK), bölgede uzmanlarla incelemelerde bulundu. Valilikle birlikte bir kurul oluşturuldu. Çözüm bulunmaya çalışıldı. Araziye önce tel örgüler çekildi. Radyoaktif uyarı levhaları asıldı. Sorumlu firmaya Türkiye tarihinin en yüksek cezası kesildi; 5.7 milyon TL. Sorumlular hakkında ayrıca dava da açıldı. Peki sonra ne oldu?

Dava açıldı ancak sanıklar beraat etti. Kesilen ceza ödenmedi. Sahanın temizlenmesi için bir şirketle anlaşıldı. Önce "Çevre Etki Değerlendirme (ÇED) gerekli değildir" kararı alındı. Temizleme çalışmaları başladı. Ancak çevrecilerin itirazı sonucunda ÇED raporu hazırlanmasına karar verildi. Çalışmalar 2015'te durdu. Ardından 2017'de "ÇED olumlu kararı" alındı. Çalışmalar yeniden başladı ancak kısa süre sonra kesildi.

Bir vatandaş 18 Ocak 2018'te Başbakanlık İletim Merkezi'ne (BİMER) başvurarak çalışmaların ne aşamada olduğunu sordu. BİMER, TAEK'ten gelen cevabı 1 Şubat'ta iletti. Cevapta aynen şu ifadeler yer aldı: "Bilindiği üzere sahada yapılan çalışmalar "ÇED gerekli değildir" kararının mahkemeye götürülmesi ve mahkemece yürütmenin durdurulması kararının ardından bir süre durdurulmuştur. ÇED raporunun hazırlanması ve ÇED olumlu kararının çıkmasından sonra çalışmalar yeniden başlamış, ancak arazinin sahibi olan Aslan Avcı firması yapısında meydana gelen değişiklikler nedeni ile çalışmalar tekrar durmuştur. Sahadaki fiziksel korunma önlemlerinin alınması İzmir Valiliği'nin sorumluluğundadır. Son dönemde Aslan Avcı firmasının radyoaktif atıklar konusunda uzman, uluslararası bir kuruluştan yardım almak üzere çalışmalar yaptığı bilinmekte olup süreç Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve kurumumuz tarafından yakından takip edilmektedir."

TAEK'in cevabının ardından Gaziemir'deki Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Mühendisliği'nden emekli öğretim üyesi Enver Yaser Küçükgül ile yöreye gittik. Arazinin önce etrafını tamamen dolaştık. Bazı yerlerde teller tamamen ortadan kalkmıştı. İçeri girdik. Metruk haldeki fabrikayı inceledik.

MURAT SAKA

Bunu yaparken tedbir amaçlı radyasyondan korunmak için beyaz elbiselerimizi giydik. Kazılan yerlerde, binalarda, atıkları çıkarıp istiflendiği alanlarda ölçümler yaptık. Sonuç korkunçtu. Arazinin pek çok yerinde değerler sınırların çok üzerindeydi, ancak birkaç noktada cihazda beliren rakamlar orayı hızlıca terk etmemize neden oldu. Çünkü normalin 219 katı fazla radyasyon çıktı.

Bu oran bitkiler ve hayvanlar için çok zararlı. Bu işletme 60-70 yıldır faaliyette. Bugüne kadar yüzbinlerce ton tehlikeli zararlı maddeyle çalıştı. Bu maddeler arasındaki bir kısmının da kanun dışı olarak radyoaktif maddelerden oluştuğunu gördük. Çünkü Türkiye'de hiçbir sanayi kuruluşunun radyoaktif atıkları alma, işleme, dönüştürme hak ve yetkisi yok. Hal böyleyken kanun dışı yollarla getirip işleme sokulan, geri kazanılan radyoaktif madde veya radyoaktiviteye bulaşmış malzemeyle yapılan ürünler yıllarca yurt içine verildi.

Radyoaktif maddelerin bozulma hızları değişken. Tamamen yok olmuyor ve ortadan kalkmıyor. Bazı atom izotopları milyarlarca yıl bulunduğu yerde duruyor. Yaydığı radyasyon çevresindeki maddeleri de radyoaktif izotop haline getiriyor. Yani çevresindeki maddeleri de zararlı hale getiriyor. Bu nedenle sahanın bir an önce temizlenmesi gerekiyor ●

Unutulmaz siyah beyaz yıllar...

Eski ile yeninin, yoksulluk ile zenginliğin, tevazu ile şatafatın gelgitleri arasında yeniden şekillenen İstanbul'da 50'li yılların hikâyesi...

Güven Gürkan Öztan | Serdar Korucu

Tutku, Değişim ve Zarafet

- 1950'li Yıllarda İstanbul -

DK DOĞAN KİTAP

MAÇKA PARKI

Bir gecede 176 ağaç söküldü

DOĞAN CESUR

Her şey bundan iki yıl önce başladı. "Dolmabahçe-Levazım-Baltalimanı-Ayazağa Tünelleri" projesi Mayıs 2016'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi'nde kabul edildi. Projeye göre, tünel uzunluğu yedi buçuk kilometre olacak ve proje tamamlandığında trafik rahatlayacak.

Tünele itirazlar ilk günden bu yana devam ediyor. 2019'da tamamlanması beklenen tünel kapsamında Maçka Parkı'nın bir kısmı çitlerle çevrilerek içindeki koşu parkuru yayalara kapatılmış, Şişli Belediyesi "tünelin giriş çıkışlarıyla ve izlediği güzergâhla, parkın üzerindeki ağaç ve bitki örtüsü ve fonksiyon alanlarına önemli ölçüde zarar göreceği" gerekçesiyle tünel inşaatına itiraz etmişti.

Ayrıca bölge sakinleri ve sivil toplum örgütleri de tünel karşıtı çok sayıda kampanya başlattı. İtirazlar, açılan davalar sonuç verdi. Plan değişti, Ancak yaşam savunucuları, ne yapılırsa yapılsın her türlü müdahalenin parktaki doğal yapıya zarar vereceğini belirtiyordu. Tartışmalar geçen ay kaldığı yerden devam etti. Beşiktaş Vodafone Park Stadyumu'nun karşısındaki parkta panellerle çevrilen alanda ağaç sökümleri başladı. Önce üç ağaç söküldü. Ardından bir gecede geri kalan tüm ağaçlar sökülüp başka yerlere dikildi. İBB'nin internet sitesindeki bilgilere göre 3 bin 500 metrekarelik alanda toplam 176 ağaç söküldü.

Maçka Parkı Platformu üyeleri, ağaçların sökülmesine tepki gösterip şu açıklamayı yaptı: "İBB bölgeyi üst geçitlerle, tünel giriş çıkış yollarıyla, katlı geçişlerle nasıl bir betonyol kaosuna çevireceğini gerçek dışı görsellerle saklamaya çalışıyor. Yaklaşık 100 yıllık ağaçların Maçka Parkı'nın bir parçası olduğu gerçeğini yok sayarak parkın bir kısmına boş arazi muamelesi yapıyor. Dava süreci devam etmesine rağmen başlatılan çalışmalar hukuksuzdur..."

DÜNYANIN DURUMU 2017

TEMA'dan yeryüzü eğitimi

Worldwatch Enstitüsü'nün en bilinen yayınlarından *Dünyanın Durumu* kitap serisinin bu yılki sayısında ilk kez TEMA Vakfı'nın eğitimleri yer aldı. Bu nedenle TEMA, "Yeryüzü Eğitimi: Değişen Gezegende Eğitimi Yeniden Düşünmek" başlığını taşıyan *Dünyanın Durumu 2017* kitabını ve eğitimde çocuk doğa ilişkisinin önemini bir toplantıyla duyurdu. Kitapta farklı alanlardan eğitim uzmanları, yeni bir çağda öğretme ve öğrenmeye yenilikçi yaklaşımlar sunuyor.

Toplantıda vakfın eğitim programlarına dair bilgiler veren TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Deniz Ataç, "programlar binlerce gönüllü öğretmenin desteğiyle her yıl 81 ilde 100 bini aşkın çocukla uygulanıyor, bugüne kadar uygulanan doğa eğitimleri ve farkındalık çalışmaları ile yaklaşık üç milyon çocuğa ulaştık" dedi. TEMA gönüllüsü eğitim bilimci Dr. Özgür Bolat ise şunları anlattı: "Günümüzün en göze çarpan sorunlarından biri çocukların doğadan uzaklaşması, doğal dünyaya yabancılaşması, servislere ve kapalı sınıflara sıkışması. Türkiye'de 8-14 yaş arası çocukların yüzde 56'sı evdeki vakitlerini teknolojik aletlerde oyun oynayarak geçiriyor."

GÖZ

Bakıştaki gizem

Göz, hiç damar bulunmayan kornea tabakasını, çok fazla enerjiye ihtiyaç duyan ışığa duyarlı hücreleri beslemeyi karmaşık süreçlerle başarıyor.

Gözümüzün ön kısmında, saat camına benzeyen çok dayanıklı bir tabaka var. Kornea adı verilen bu saydam ve eğimli tabaka, kalkan gibi gözü koruyor ve ışığı kırarak odaklanmasını sağlıyor. Korneadan kırılarak geçen ışık, büyüyüp küçülebilen göz bebeğinden geçerek şekil değiştirebilen merceğe, oradan da ışığa duyarlı hücrelerin bulunduğu retinaya ulaşıyor. Gözün odaklama kuvvetinin yaklaşık yüzde 70'ini sağlayan korneada sıra dışı bir şekilde hiç kan damarı bulunmuyor. Harvard Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Doçent Dr. Reza Dana ve ekibi, şeffaf olması gereken korneada kan damarlarının oluşmasının nasıl engellendiğini ortaya çıkardı. *PNAS* adlı akademik dergide yayımlanan araştırmalarına göre, korneanın üst tabakasında bulunan çok miktardaki VEGFR-3 adlı protein damar oluşumunu durduruyor.

Doçent Dr. Reza Dana, "gözün kan damarları olmayan bir korneayı idame ettirme özelliği olmasaydı görüşümüz önemli ölçüde bozulurdu" diyor. Peki ama, kan damarları olmadan kornea dokusu nasıl besleniyor? Kornea ve iris (gözün renkli kısmı) arasında bulunan, kan plazmasına benzeyen şeffaf bir sıvı korneayı besliyor. Bu sıvı, süngerimsi yapısı olan trabekül ağdan süzülerek gözden çıkıyor. Araştırmaları kısa süre önce *Structure* adlı akademik dergide yayımlanan Georgia Teknoloji Enstitüsü'nden bilim insanları, trabekül ağda bulunan miyosilin adlı proteinin yapısını incelediler. Enstitüden yapılan açıklamada, genetik bir hastalıktan dolayı miyosilinin yapısında bozukluk olsa, sıvıyı süzen trabekül ağa zarar veren lifçikler oluşturacağı ifade ediliyor. Araştırma grubundan Doçent Raquel Lieberman şöyle söylüyor: "Boşaltımı sağlayan hücreler ölürse, tıkanma olur ve göz içi basınç artar." Yüksek basınç, retinanın, ya da görme sinirinin bazı kısımlarını öldürebiliyor ve körlüğe neden olabiliyor.

Saydam ve eğimli kornea tabakası gözün ön kısmında bulunuyor ve odaklanma kuvvetinin yaklaşık yüzde 70'ini sağlıyor.

Retinada 100 milyondan fazla ışığa duyarlı hücre var. Işığa duyarlı hücreler olan çubuk ve koni hücrelerine çok fazla enerji gerekiyor. Peki bu hücreler nasıl besleniyor? Daha önce yapılan çalışmalar, retinanın arka tarafında bulunan pigment tabakasındaki hücrelerin kandan aldıkları glikozu bu hücrelere aktardığını göstermişti. Washington Üniversitesi'nden biyokimya uzmanı Prof. James Hurley ve ekibinin, Eylül 2017'de *eLIFE*'ta yayımlanan araştırmaları, çubuk ve koni hücrelerin gelen glikozu yakıt olarak kullanıp pigment tabakası hücrelerine de laktat aktardıklarını gösterdi. Araştırmaya göre, pigment tabakası hücreleri glikoz yerine laktatı yakıt olarak kullanabiliyor. Bu hücrelere daha az laktat gitse, daha çok glikoz yakmaya başlayacakları, koni ve çubuk hücrelerine de daha az glikoz gideceği belirtiliyor. Glikoz sağlanmadığında ışığa duyarlı hücreler ölmeye başlıyor, bu da görme kaybına yol açıyor ●

EN GÜÇLÜ ROKET FALCON HEAVY

Uzaydaki kırmızı Tesla

Dünyanın en güçlü roketi Falcon Heavy, geçen ay test fırlatılışı sırasında Elon Mask'a ait Tesla Roadster elektrikli arabayı da uzaya taşıdı. Bu gelişme, uzay sanayisinin geleceği açısından da yeni gelişmelerin habercisi.

Geçen ay (6 Şubat 2018), SpaceX'in geliştirip ürettiği 63.8 ton yükü uzaya taşıma kapasitesi olan Falcon Heavy roketi, test fırlatışını başarıyla gerçekleştirdi. Normalde test fırlatışlarını izlemek her zaman heyecan verici olmaz, çünkü başarılı olma şansı kesin değildir ve başarılı fırlatılışı görmek belki sonraki testlerin ardından gerçekleşecektir. Ancak SpaceX'in CEO'su Elon Musk, şu an itibariyle dünyanın en büyük ve en güçlü roketinin bu ilk fırlatılışını biraz daha heyecanlı hale getirdi. Kendisine ait ilk üretilen Tesla Roadster elektrikli arabasını roketin ucuna koyup Mars'a doğru göndermeyi planlamıştı. Bu fikrini Twitter'da paylaştığında şaka yaptığını düşünmüştüm. Ancak roketin ucunda kırmızı Tesla'sının fotoğraflarını gönderince herkes gibi şaşkınlığımı gizleyemedim. Aslında normalde test fırlatışlarında roketin ucuna değerli yük konulmaz, onun yerine sadece gönderebileceği ağırlığı test etmek amacıyla beton bloklar yerleştirilir.

Roket fırlatıldıktan üç dakika 49 saniye sonra yük kapakları açıldı ve içinden Elon Musk'ın Tesla Roadster'i çıkarken David Bowie'nin *Space Oddity* şarkısı çalmaya başladı. Üstü açık kırmızı Tesla'nın şoför koltuğuna oturttuğu, bir kolunu pencereye atmış cansız manken Starman, önünde Dünya manzarasıyla bana hayatımdaki en etkili anlarından birisini yaşattı. İlk plan, Starman'ın Dünya ile Mars çevresinde büyük oranda elips bir yörüngede çok uzun yıllar boyunca kalmasıydı. Ancak fırlatma sırasında Tesla'nın maruz kaldığı fazladan itki nedeniyle, yörüngeden çıktı ve Mars yerine şu anda asteroit kuşağına doğru yol alıyor. Şu anda eldeki verilere göre güneş çevresinde 19 ay süren bir yörüngede dolanacak. Ancak güncellenen yörünge dinamiğine göre bir daha kolay kolay Tesla'yla yakın geçiş yapamayacağız. Bir sonraki yakın geçişi eğer yörüngede herhangi bir değişim olmazsa 2073 yılı gibi görünüyor ve herhalde o zamandaki astronomlar teleskoplarıyla izlerler. Ne yazık ki, araca ne güç desteği için güneş panelleri, ne de Dünya ile iletişim kurması için anten konuldu. Dolayısıyla uzaya çıktıktan sonraki ilk dört saat 13 dakika boyunca kameranın

SPACEX

pili bitene kadar canlı yayın ile Starman'ın Dünya'dan uzaklaşmasını izledik. Sonrasında da bütün enerji bittiğinden teknik olarak uzayda boş boş hareket eden (insan yapımı) bir tür asteroit oldu. Unutmadan eklemek gerekir ki, insanlığın uzaya gönderdiği ilk araba Elon Musk'ın Tesla'sı değil. Bundan önce Ay programıyla beraber Apollo 15, 16 ve 17 ile 1971 ve 1972 yılları arasında üç adet araba Ay'a gönderilmişti. Astronotlar bu araçlarla Ay'da

27 ila 36 kilometre arası yol yapmışlardı.

Öte yandan Falcon Heavy'nin önemi, gelecekte ucuz insanlı uzay yolculukları yapabilecek olmasıdır. Aslında uzun zamandır insanlı uzay uçuşlarını Rusya ve Çin haricinde pek duymuyoruz. 2011'de NASA, uzay mekiği programını iptal ettiğinden bu yana ABD topraklarından uzaya hiç insan gönderilemedi. Her ne kadar çok pahalı bir yatırım olsa da, baştan yapılan yanlış bir strateji ile uzay mekiği programı dışında başka bir roket programı desteklenmeyince bütün yumurtalar tek sepete konulmuş gibi oldu. Özellikle 1986'daki Challenger ve 2003'teki Columbia kazalarından sonra her birinin ardından iki buçuk yıl olmak üzere beş yıl mekik programı, kazaları araştırmak üzere durmuştu. Dolayısıyla o sepet düşünce bütün yumurtalar kırıldı.

SPACEX

Üstü açık kırmızı Tesla ve şoför koltuğuna oturan cansız manken Starman, Güneş çevresinde 19 ay süren bir yörüngede dolanacak. Dünyaya bir sonraki yakın geçişin ise 2073 yılında olacağı tahmin ediliyor.

İnsanlığı Ay'a götüren dev roketler olan Saturn V'ler 1969-1973 arasında 13 kez uzaya çıkmışlardı. Sonrasında uzun bir aradan sonra Amerikan insanlı uzay uçuşları 1981 yılında uzay mekiği programı ile yeniden başlamıştı, ta ki 2011 yılında tamamen iptal edilene kadar. Çok yaşlanan ve her bir uzay mekiği fırlatışının 450 milyon dolar gibi uçuk maliyetinden dolayı 2005 yılında ABD hükümeti, bu fırlatma hizmetlerini gerçekleştirmesi için özel şirketlere destek verip onların insanlı uçuş yapabilecek kapasiteye gelmesi için çalışmalar başlattı. O sıralarda yeni konseptlerde roket tasarımı olanlar ve öngördükleri zaman içinde yapılabilirliği makul bulunan birçok uzay şirketine maddi destek verildi. Söz verdikleri kilometre taşlarını tamamlayan şirketlere destek devam etti. SpaceX destek verilen şirketlerden sadece biri. Ucuz ve verimli roket dizaynlarının yanında birinci kat iticilerini geri getirme kapasitesi olan SpaceX, bu süreç içerisinde NASA'dan iki milyar dolardan fazla destek ve/veya kontrat almış oldu.

Şu anda SpaceX, endüstrideki diğer rakiplerine büyük fark atarak öncülüğünü koruyor. Daha önce defalarca faydalı yük fırlatan ve başarısını kanıtlamış olan Falcon 9 roketlerinin birçok defa birinci kat iticisini Dünya'ya güvenli bir şekilde indirmeyi başarmıştı. Falcon 9'larda dokuz adet Merlin motoru bulunuyor. Henüz yeni testi yapılan Falcon Heavy ise, geliştirilmiş olsa da temelde üç Falcon 9'un yan yana konulması ile oluşturuldu. Ancak Elon Musk, fırlatma sonrasında yapılan basın toplantısında, bu birleştirmenin çok da kolay yapılmadığını, birçok yerin yeniden dizayn edildiğini ve hatta birçok defa Falcon Heavy programından vazgeçmeyi bile düşündüğünü söylemişti. Dolayısıyla bu testte geri dönmesi beklenen üç tane birinci kat iticileri vardı. Bunlardan yanlarda bulunan iki tane birinci kat iticileri başarılı bir şekilde Kennedy Uzay Merkezi'ndeki iniş platformlarına inerken, ortada bulunan merkez iticisinin okyanusa inmesi planlanıyordu, ancak tam inişte yaşanan kaza ile kaybedildi. Maliyetlere gelirsek, örneğin Falcon Heavy'nin birinci kat roketleri hiç geri getirilememiş bile olsaydı 150 milyon dolar tutuyordu. Bu fiyat, benzer kategoride roket üreten en yakın rakibi olan Delta IV Heavy'den bile 250 milyon dolar daha düşük. Şu an itibariyle Falcon Heavy, dünyada en güçlü ve en yüksek tonda yük taşıyan tek roket diyebiliriz. Birinci kat roketlerin de kurtarılmasının ardından fiyatlar 90 milyon dolar mertebesine düşmüş oldu.

Bu Falcon Heavy test fırlatışı ile güçlü ve dev bir roketin fırlatılışını izlemiş olsak da aslında uzun süreli bir riske yapılan maddi ve zaman yatırımının başarılı olduğunu gördük. Bu hem uzay sanayisinin gelişmesine katkı sağlayan bir başarı, hem de girişimcilik adına büyük bir adım. Elon Musk, herkesin olmaz dediğini yaptı ve bundan sonra artık başkaları da cesaret bulacaktır. Musk da zaten "rekabet istiyorum" dedi, hadi bakalım, gelecek heyecan verici olacak ●

Kendi toprağını kendin yap!

Mutfak atıklarının yüzde 70'i organik. Asit salgılayan narenciye kabukları dışında hemen hemen bütün sebze meyve atıkları, posalar, yumurta kabukları, parçalara ayrılmış kâğıt, karton, kuru saplar, yapraklar, talaş tozu benzeri her şey, uygun nem ve sıcaklıkta toprağı besleyecek kompost gübreye dönüşebilir.

Toprakla uğraşmak bir çeşit bağımlılığa dönüşebiliyor; zenginleştiren ve iyileştiren bir bağımlılığa... Modern yaşamın sunduğu konfora alışmış bir insan için toprağı yumuşatmak için kazma sallamak, inek, ya da tavuk pisliklerini toprağa karıştırmak, nemli ve humuslu yüzeyde delikler açıp tohum bırakmak, istilacı otları yolmak için saatlerce çapa yapmak çekici olmayabilir. Ama toprağın içindeki saklı canlılığı keşfettikçe, milyonlarca canlıyı rahminde besleyip büyüten bu varlığa bağlanmamanın imkânı yok.

Toprak da bizim gibi canlı bir varlık; nefes alıyor, besleniyor, kana kana su içiyor, içtiği suyu bünyesinde depoluyor, hastalanıyor, iyileşiyor. İçinde bakterilerden solucanlara, böceklerden mantarlara kadar pek çok canlı barındırıyor. Bu o kadar zengin bir canlılık ki; bir sığır sürüsünün otladığı çayırın altında, sığırların toplam ağırlığından daha fazla binlerce farklı organizma yaşıyor. Ve bu organizmaların yaşadığı bir santimetrelik bir toprak tabakasının doğal süreçlerde oluşabilmesi için en az 300 yıl geçmesi gerekiyor.

İklim değişikliği, kuraklık, yeraltı ve yerüstü su rezervlerinin tükeniyor olması gibi sorunlar sık sık gündeme gelse de, toprak sanki hiç tükenmeyecekmiş gibi davranıyoruz. Oysa hepimizi besleyip büyüten, "ana" dediğimiz topraklar ayaklarımızın altından kayıp gidiyor: Bir yandan sanayileşme ve betonlaşma nedeniyle toprak kaybediyoruz, diğer yandan tarımda kullanılan sentetik ilaç ve gübreler toprağın canlılığını yok ediyor. Toprak fakirleştikçe çölleşiyor. Barındırdığı canlı yaşamı beslediğimiz topraklar ise zenginleşiyor, sağlıklı ve dirençli oluyor.

Çoğunluğun tüketici olduğu günümüzde toprağı sağlıklı tutmak sadece çiftçilerin değil hepimizin sorumluluğu. "Bir sitede, ya da apartman dairesinde yaşarken toprak için ne yapabilirim ki" sorusunun yanıtı ise mutfağınızda saklı.

Çöp kutunuza yakından bakın... Naylonlar, kutular ve kâğıtlara bulaşmış çay posasında, meyve ve sebze artıklarında, yumurta kabuklarındaki binlerce mikroorganizma, yaşamı zenginleştirmek üzere harekete geçmenizi bekliyor. Tiksindiğiniz bu atıkların, zengin bir gübreye dönüşmesi için gereken tek şey, balkonunuzda, ya da bahçenizde, faydalı mikroorganizmalara yuva olacak bir yer yapmak.

İşe organik atıklarınızı diğerlerinden ayırmakla başlayabilirsiniz. İyi haber; mutfak atıklarının yüzde 70'i organik atık. Asit salgılayan narenciye kabukları dışında hemen bütün sebze meyve artıkları, posalar, yumurta kabukları parçalara ayrılmış kâğıt, karton, kuru saplar, yapraklar, talaş tozu gibi karbon malzemeyle karıştırılıp, uygun nem ve sıcaklık koşullarında toprağı besleyecek kompost gübreye dönüşebilir (bu süreci izlemek için: *http://www.bugday.org/portal/galeri/dosyalar/KompostRehber_SON.pdf*).

Kompost gübre ile mutfağınız için yeşillik, domates, salatalık, biber, çilek yetiştirebilir, çiçeklerinizi besleyebilirsiniz.

Bu kompost gübrede mutfağınız için yeşillik, domates, salatalık, biber, patlıcan, ya da çilek yetiştirebilir, çiçeklerinizi besleyebilirsiniz.

Şehirde yaşarken mutfak atıklarımızı kompostlaştırarak, oturduğum sitenin moloz atıklarıyla kaplı bir köşesini, altı metrekare büyüklüğünde ve beş altı santim kalınlığında, solucanların dört döndüğü bir toprak parçasına dönüştürmüştüm. Orada güzel ve lezzetli domatesler, salatalıklar yetiştirdim. Köye yerleştikten sonra bahçenin taşlık bir yerinde mutfak atıklarını kompostlaştırmaya başladım ve iki yılda yaklaşık 20 metrekarelik bir alanın zengin bir toprak tabakasıyla kaplanmasına tanıklık ettim. Siz de bunu yaptığınızda, atıklarınızın yüzde 70'ine yakın kısmını çöpten kurtarıp toprağa dönüştürmüş olacaksınız. Üstelik çöplerin depolama alanlarına gitmesi için harcanacak fosil yakıt miktarına ve çöp dağlarından -iklim değişikliğine neden olan- metan gazı çıkmasına da etkiniz olmayacak. Organik çöplerin metan gazı üreterek patlamaya hazır bir bomba olmasını mı, yoksa içindeki canlılıkla birlikte yaşamı beslemeye hizmet etmesini mi tercih edersiniz? ●

Hem kod yazıyoruz hem de geleceği!

KidzMondo'da TeknoPark hafta sonu atölyeleri başladı!

KidzMondo TeknoPark'a gelen çocuklar, günlük hayatta kullanabilecekleri basit ve akıllı teknolojileri kendileri üretmeyi öğreniyor!

MEB Onaylı Eğitimler
5-6 / 7-9 / 10-12
Yaş Gruplarına:

- Kodlama
- Mobil Kodlama*
- 3D Tasarım
- Robot Tasarım

* Sadece 7-12 yaş arası içindir.

Deneme dersleri ve avantajlı fiyatlarla kayıt için
0212 348 10 00

BİLİŞİM GARAJ AKADEMİSİ

KM TeknoPark

KidzMondo ÇOCUKLARIN DÜNYASI
TRUMP İSTANBUL

#kidzmondoistanbul | www.kidzmondoistanbul.com

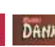
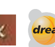
SPONSORLARIMIZ

Hürriyet · KANAL D · PEGASUS · ÜLKER

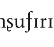

AKUT · Aytemiz · Bahçeşehir Koleji · BİLİŞİM GARAJ AKADEMİSİ · CADDE SANAT · Çokokrem · Çokoprens · Dankek · dream · FABER-CASTELL · Golf · Hilton · komşufırın · MİGROS · MNGkargo · slow TÜRK 95.3 · SUZUKI · TAHİNCİOĞLU · yupo

MUTFAK TARİHİ

Antik sofralar

Yemek kültürüne ilişkin kitap, dergi, görsel ve işitsel yayınlar günümüzde şaşırtıcı ölçülere vardı. Roma döneminde de yemek ve yaşama kültürüne ilişkin pek çok kaynak vardı.

Antik dönemin yeme içme alışkanlıklarını merak ettiğiniz olur mu hiç? Ben bu konuda ne bulursam okurum. Şölenleri, bu şölenlerde neler yendiğini, o dönemin yeme-içme eleştirmenlerini, sokak satıcılarını...

Yazılanlara bakılırsa, ekmek o dönemde de başlıca yiyecekti. Yunanlılar arpa, Romalılar buğday ekmeğine rağbet ederlerdi. İtalya'da, başta Roma olmak üzere, birçok kentte ekmek bedava dağıtılıyordu.

Bu ay okuduğum kitaplardaki ilginç bilgileri paylaşacağım. Bakalım beslenme alışkanlıkları konusunda nereden nereye gelmişiz:

Romalılar günün ilk yarısında çok az yemek yerlerdi. Kahvaltı, çoğunun yemeye bile zahmet etmediği hafif bir öğündü. Koca bir öğle yemeğini ise ancak aç gözlüler isterdi. Akşam yemeğine hamamlarda hazırlanılırdı. Burada sırayla gevşeme, eksersiz dizisi, buhar banyosu ılık ve soğuk banyolar yapılırdı. Hamamlarda lokanta da bulunurdu.

Antik dönemden gelen bir el yazması kitapta hamam mönüsü şöyle sıralanıyordu: Balık sosu ile kırmızı pancar ve su kabağı, üstüne balık sosu ve sirke dökülmüş kıvırcık salata, paça ve siyah mumbar dolması, dişi domuz rahmi, sardalye, domuz kolu, jambon, geyik eti, yaban domuzu, tavuk, dilimlenmiş tavşan eti, kumru, sülün, inek memesi, yağlı kaz kızartması, turşu, ballı yoğurt, helva.

HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ

Hatay Arkeoloji Müzesi'ndeki "Büfe Mozaiği" önümüze Roma yaşama zevkinin sahnelerini açıyor. Meyveler, içecekler, av hayvanları, soğumasın diye üstü kapatılmış yiyecekler... Üst, dikdörtgen kesit, bu ziyafetin bir başka boyutunu gösteriyor: Oyuna dalmış çocuklar, bir kafes, keklikler... Eser, İS 3'üncü yüzyıla tarihleniyor.

Zenginlerin şölenleri de ekmekle başlardı. İÖ 400 yıllarında yaşayan varlıklı Yunanlılar için günün tek ana öğünü, akşamın erken saatlerinde başlardı. Bir erkeğin akşam yemeği davetinde karısı ve çocukları asla görünmezlerdi. Konukların da eşleriyle gelmeleri beklenmezdi. Yani antik dönemin akşam yemeklerinde kadınlara yer yoktu.

Yemek taze meyve, kabuklu deniz hayvanları, kızarmış kuşlar, tuzlu mersin balığı, etli mezeler gibi başlangıç yemekleriyle başlardı. Daha sonra taze balıklar, kuzu veya oğlak yahnisi ve kebaplarla sona ererdi. Daha sonra yemek artıklarıyla dolu masalar kaldırılır, temiz masalarla birlikte tatlılar ve şarap servisi yapılırdı.

İmparatorluk Roma'sında evlerde yangın korkusundan pek yemek pişmezdi. Onun için sokak satıcıları oldukça iyi iş yaparlardı.

Antik Yunan ve Roma mutfağının baskın tatları, bal, sirke, mayalanmış balık sosu (garum), bol miktarda taze ve kuru ot ve baharattı. Antik dönem mutfağının sırrı, tatlılığı acılıkla, ekşilikle ve alışılmamış tatlarla dengelemekti.

Yemek başlangıcında servis edilen iştah açıcı tatlı içki "mulsum"u yapmak için şarap ile bal karıştırılırdı. Ünlü tarihçi Homeros, *Odysseus*'ta, tatlı şarabın özünü yirmi pay suyla karıştırmak gerektiğini vurguluyordu.

Zeytin, tüm antikçağda meze ve çeşni olarak tüketilmiştir. Klasik uygarlık onsuz düşünülemezdi. Romalı eski bir asker ve politikacı olan Cato, İÖ 200 tarihinde şöyle bir zeytin salatası tarifi veriyordu: "Yeşil veya siyah zeytinlerin çekirdeklerini çıkartın. Sonra da şöyle hazırlayın; zeytinleri doğrayıp, yağ, sirke, kişniş, kimyon, rezene, sedefotu, nane ekleyin. İyice karıştırıp kavanoza koyun. Yağ tüm zeytinleri kaplamalı. Salata ertesi gün yemeye hazırdır."

Sözün özüne gelirsek, antikçağ, bugünden daha rafine, daha lezzetliymiş anlaşılan ●

#DÜNYASAATİ
DÜNYAYA BAĞLANMA SAATİ

24 MART 2018
20.30-21.30
IŞIKLARI KAPATIYORUZ

İklim değişikliğini değiştirmek bizim elimizde. Sen de milyonlara katıl ve dünyamız için 1 saatini ayır. #DünyaSaati

dunyasaati.org

ODESSA / UKRAYNA

Tılsımlı şehir

Ukrayna'nın güneşe açılan kapısı Odessa, Karadeniz'in kültür limanı. Sayısız sanatçı yetiştirmiş, kendine yuva arayan herkese kucak açmış, bir arada yaşama kültürünü, mizah duygusunu, yaşam keyfini hep korumuş alımlı bir şehir. Nice hikâye saklayan, kendine ait bir dili olan tılsımlı bir diyar…

YAZI: ALKIM DOĞAN / FOTOĞRAFLAR: TURGUT TARHAN

Aziz Panteleimon Manastırı, Odessa'nın en anıtsal yapılarından. Manastır, Yunanistan'ın Athos Dağı'ndan getirilen taşlarla 1895 yılında inşa edildi.

ÁTLAS WEEKEND

POTEMKİN'İN BASAMAKLARI

Kentin simgelerinden biri olan ve ismini Sergey Eisenstein'ın 1925 yapımı *Potemkin Zırhlısı* filminden alan görkemli Potemkin Merdivenleri, 19'uncu yüzyıldan beri Odessa Limanı'nın şehirle bağlantısını sağlıyor.

ДРУЖБА
SAVONA

LİMAN ŞEHİR

Karadeniz'in sayılı limanlarından birine sahip olan Odessa, tarihi boyunca yoğun bir deniz trafiğine tanıklık etti. Liman ekonomiden sosyal hayata tüm şehre damgasını vuruyor.

Odessa'nın sahneyi andıran yüksek taraçasında, Potemkin Merdivenleri'nin başında Karadeniz'e başka bir kıyıdan bakıyorum. Hırçın dalgaları ve yağmur yüklü bulutlarıyla tanıdığım bu deniz başka bir çehresini gösteriyor bana. Sisli kıyılarında gemiler, yelkenliler, mavnalar, renkli konteynerler uzak bir resimde asılı gibi. Liman ufukta beliren yatay çizgileriyle denizle sulh ve dinginlikle kucaklaşmış görünüyor. İki yanımda yayalara ayrılmış Primorski Bulvarı'nın kestane ve ıhlamur ağaçları sıralanıyor.
Belki, bir zamanlar Gorki'nin liman işçilerini seyrettiği yerde duruyorum, ya da bir zamanlar merdivenleri çıkan bir denizcinin durup soluklandığı bir yerde veya Potemkin Zırhlısı filminde bebek arabasının yuvarlanmaya başladığı yerde… Primorski Bulvarı'nın tam ortasında, şehir açık bir kitap gibi önüme seriliyor. Bulvarın yapımı sırasında rastlanan ve camekân altında sergilenen İÖ 5-6'ncı yüzyıldan kalma buluntulardan eski Osmanlı kalesi Yeni Dünya üzerine kurulmuş Voronstki Sarayı'na ve kentin ilk oteli Londonskaya'ya, Kırım Savaşı'nda ele geçirilmiş bir İngiliz topuna kadar tarihin farklı katmanları burada bir araya geliyor.

Tam arkamda Fransız İhtilali'nden kaçıp Rusya'ya sığınan ve Odessa valisi olan Richelieu Dükü Armand Emmanuel de Richelieu'nün bir heykeli limandan şehre gelenleri karşılıyor gibi. Burası aynı zamanda kente gelenlerin kapısı ve kentle ilk karşılaşma mekânı olmuş. Ve savaş gemilerince kentin en çok topa tutulan yeri.

Potemkin Merdivenleri, 1837-1841 yılları arasında limanla kenti birleştirmek için yapılıyor ve şehrin en önemli simgelerinden biri haline geliyor. Sergey Eisenstein, bu heybetli kentsel mekân sayesinde bir halk ayaklanmasını destansı bir biçimde sinemaya taşıyor, filmiyle de merdivenlere ismini vermiş oluyor. Merdivenler yapılmadan önce kıyıya dolambaçlı patikalarla ve ahşap merdivenlerle ulaşılıyormuş. Şu anda limana giden yaya aksının sürekliliği zedelenmiş, böyle görkemli merdivenlerin sonunda yayalar ne yazık ki alt geçitlere yönlendiriliyor. *Potemkin Zırhlısı* filminde yer alan Odessa'da bu aksın kesintiye uğramadığını ve kentsel varlığını daha iyi taşıdığını görüyorum. Bunda ulaşım biçimlerinin değişmesinin de payı var. Merdivenler ismi Sovyet rejimi sonrasında Primorski Merdivenleri olarak değiştirilse de hâlâ önceki ismiyle anılıyor.

İtalyan mimarisini yansıtan cephelerin yan yana dizildiği Primorski Bulvarı'nın bir ucunda görkemli belediye binası, diğer ucunda da Vorontski Sarayı

Heykel ve anıtlarla bezeli Odessa'da "anne ve çocuk", ya da "denizcinin eşi" isimleriyle bilinen heykel, limanda gemileri karşılıyor.

yer alıyor. Sarayın hemen önünde bir zamanlar, yağışı az Odessa şehrinin yağmur sularının toplandığı kuyunun başında yapılmış Gece ve Gündüz heykeli duruyor. Rönesans şehir saraylarını (palazzo) andıran cephesiyle öne çıkan Londonskaya Oteli, bulvarın en önemli yapılarından biri. Çehov, Ayvazovski, Mayakovski, Isadora Duncan gibi pek çok ziyaretçiyi ağırlayan otelde 38 numaralı odanın da Eisenstein'a ait olduğu biliniyor.

Primorski Bulvarı'nda Odessalılar köpekleriyle, bebek arabalarıyla telaşsız yürüyorlar; bankta oturup sandviçlerini yiyenler var. Richelieu Dükü heykelinin önünde bir gelinle damat fotoğraf çektiriyor. Potemkin Merdivenleri'nin iki yanında teraslar halinde parklar yer alıyor, merdivenlerin doğusundaki İstanbul Parkı'nın yapımı, Odessa'nın kardeşi şehir olması nedeniyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından üstlenilmiş.

Odessa, kentsel mekânlarında geçmişini yaşatan bir şehir. Öyle ki şehirde dolaşırken karşınıza her an tarihin farklı bir diliminde yaşamış önemli bir kent şahsiyetinin heykeli, ya da

ЦИФРОВОЙ ГОРО
4007

ODESSA'NIN ALTINDAKİ TÜNELLERİN KÜÇÜK BİR KISMI GÜNÜMÜZDE ZİYARETE AÇIK.

şehre malolmuş bir efsaneyi anlatan anıt çıkıyor, siz kenti adeta eski sakinleriyle ve hikâyeleriyle selamlaşarak geziyorsunuz.

Primosky Bulvarı sakinlerinden birisi de Rus edebiyatının büyük şairi Puşkin. Şair, *Yevgeni Onegin*'in bir kısmını bu şehirde yazıyor, Odessa'nın tozlu sokaklarından ve birden fazla dil bilen insanlarının renkliliğinden bahsediyor. Belediye binasının önünde, mermer bir kaide üzerinde Puşkin'in 1889 tarihli tarihli bronz büstü yer alıyor. Şair sadece 13 ayını Odessa'da geçirmiş olmasına rağmen şehir halkı tarafından sahipleniliyor, yaşadığı evin bulunduğu sokağa ismi veriliyor ve yaşadığı ev müzeye dönüştürülüyor. Hatta yapıldığı dönemde heykelin masrafını Odessa halkı karşılıyor. Halk arasında Puşkin'in finansal destek sağlamadığı için sırtını belediye binasına dönmüş olduğu söyleniyor. Bir başka rivayet de heykelin yakınındaki büyük çınar ağacını Puşkin'in kendi elleriyle dikmiş olduğu.

AKASYALAR ŞEHRİ

Dinyester ve Dinyeper nehirleri arasındaki deltada, düzlük bir arazide kurulu Odessa. Modern Odessa'nın, Çariçe II. Katerina tarafından 1794'te kurulduğu, ismini de bir zamanlar orada bulunmuş Grek kolonisi Odysoss'tan aldığı kabul ediliyor. Bundan önce şehrin 15'inci yüzyılda Hacıbey olarak adlandırılan bir Tatar köyü olduğu, daha sonra 16'ncı yüzyılda Osmanlı'nın eline geçmesiyle isminin Yeni Dünya olarak değiştirildiği söyleniyor. 18'inci yüzyıldaki Osmanlı-Rus savaşları sırasında da çarlık topraklarına katılıyor.

Sokaklar, meydanlar ve parklar kentin ilk valisi İspanyol Jose de Ribas ve Hollandalı mühendis Franz de Volan tarafından tasarlanıyor, ızgara planlı bir kent planı ortaya çıkarılıyor. Binalar kentin altından çıkarılan kireçtaşlarıyla inşa ediliyor. Bütün şehir baştan ayağa akasya ağaçlarıyla donatılıyor. Bu nedenle Odessa'ya "akasyalar şehri" de deniyor. Limanın kuruluşu da şehrin gelişmesinde temel bir işlev görüyor ve şehir çok geçmeden çarlığın en büyük kentlerinden birine dönüşüyor. Rusya Yahudilerinin 19'uncu yüzyıldaki "Odessa'da tanrı gibi yaşamak" ifadesi, kentin keyifli bir hayatla özdeşleştirildiğini gösteriyor. Rehberimiz Helen, bugün bile Ukrayna'nın farklı şehirlerinden gelenlerin, özellikle yazın kentte

Aziz Panteleimon'un soğan kubbelerinin Odessa'nın silüetinde belirgin bir yeri var. Sıklıkla karşılaşılan tramvay, troleybüs ve otobüsler ise toplu taşımanın önemsendiği bir kentte olduğunuzu hissettiriyor (en üstte ve karşı sayfada). Kentin onlarca metre altında, toplam uzunluğunun 2 bin 500 kilometreyi bulduğu tahmin edilen, eski kumtaşı ve kalker madenlerinin tünel ağı yer alıyor. Bu dehlizler İkinci Dünya Savaşı'nda partizanlar için sığınak işlevi görmüştü (üstte).

"ÇUÇULKA"YI YAKMAK

Maslenitsa Festivali'nin son ve en renkli gününde, festival başında hazırlanan "çuçulka" adlı bostan korkulukları meydanlarda ateşe veriliyor ve kışa veda ediliyor (üstte). Festivalde Ukrayna'nın farklı bölgelerini temsil eden geleneksel kıyafetler giyiliyor ve halk şarkıları söyleniyor (sağda).

B

BİR HAFTAYA YAYILAN MASLENİTSA FESTİVALİ BOYUNCA HER GÜN AYRI BİR TEMAYA AYRILIYOR.

Odessalılar tatil günlerinde soluğu kentin uzun sahillerinde, liman bölgesinde alıyor.

kimsenin çalışmadığını düşündüklerini söylüyor. “Ama gerçekte böyle değil. Sadece dışarıda olmayı ve güzel havanın tadını çıkarmayı seviyoruz” diyor.

Odessa öteden beri kültür ve eğlence hayatına önem veren bir kent. Geçmişte köklü bir sirk geleneğinin üzerine opera, müzik ve komedi kültürü ekleniyor. Puşkin ve Gogol yazılarında Odessa’da gittikleri İtalyan operalarından bahsediyorlar. 19’uncu yüzyılda yapılan Opera Binası, görkemli İtalyan barok dönemi cephesi ve iç mekânıyla kentin simge yapılarından ve Avrupa’nın önemli opera salonlarından birini barındırıyor. Şu anda Filarmoni Binası olarak bilinen bir başka bina da İtalyan mimar Bernardazzi tarafından tasarlanıyor ve Venedik saraylarını andıran mimarisiyle o da kentin simgelerinden biri haline geliyor. Odessa’nın müzik konusundaki en bilinen ismi Rus cazının öncüsü kabul edilen Leonid Utesov. Hatta ona göre caz Odessa’da doğmuştur.

Aslında Odessa, bütün bu “la dolce vita” görüntüsünün arkasında tarihte zor zamanlara tanıklık etmiş bir şehir. Gemilerle gelen salgın hastalıklarla, İkinci Dünya Savaşı bombardımanlarıyla

aynı zamanda ilk parkı olan Şehir Parkı'nın da yanından geçiyor. Bir zamanlar 19'uncu yüzyılın en lüks dükkânlarının yan yana sıralandığı pasaj binası, sokağın bitiminde, çatı pencerelerinden sızan doğal ışık altında tavan bezemeleri ve heykelleriyle şehir gezginlerine mimari bir şölen sunuyor.

Odessa'nın geniş kaldırımlarında, akasyalar altında yürümek bir keyif. Bu kent gezintileri sırasında, görkemli yapıların yanından geçerken yanınızda küçük, davetkâr avlular görünüp kayboluyor. "Dvorik" adı verilen bu avlular Odessa'nın şehir dokusunun önemli bir parçası. Küçük bir mahalle gibi işlev görüyor. Çin'in "hutong"larını anımsatıyor. Su çekilen kuyular hâlâ avlularda varlığını sürdürüyor. Her avlunun mutlaka bir kedisi oluyor. Çoğunda şu anda kullanılmayan eski posta kutularına bile rastlamak mümkün. Helen'in dediğine göre herkes birbirinin ne konuştuğunu duyarmış, bu avluda hiçbir şey gizli kalmaz-

19'uncu yüzyıldan göz alıcı binaların sıralandığı Puşkin Caddesi'ndeki bu yapı, 1923'ten bu yana Doğu ve Batı Güzel Sanatlar Müzesi'ne ev sahipliği yapıyor.

sarsılıyor. Romanya ve Almanya tarafından işgal ediliyor. Şehrin yeraltı tünelleri İkinci Dünya Savaşı'nda direnişçilere sığınak oluyor. Uzunluğunun 2 bin 500 kilometreyi bulduğu söylenen bu yeraltı dehlizlerinin bir kısmında partizanların kullandığı silahlar ve eşyalar sergileniyor.

Bir dönemin valisi olan De Ribas'ın ismi bugün, kentin en hareketli yaya caddesi olan Deribasivska'da yaşıyor. Burası, iki yanına dizilmiş kafeler, restoranlarıyla kentin en hareketli yaya caddesi. Geceleri renkli ışıkları ve sokak çalgıcılarıyla şenlikli bir yere dönüşüyor. Deribasivska, kentin

mış. Avlularda girişte yer alan kalın demir direkler, içeri giren atların bina köşelerine çarpmaması içinmiş. "Bu demirlerden bazılarının Osmanlı tarafından yerleştirilmiş toplar olduğuna inanılırmış" diyor Helen.

Merkezdeki görkemli binalar yerini şehrin çeperlerine doğru, düzenli Sovyet dönemi bloklarına bırakıyor. Helen bu blokların 20-25 metrekarelik küçük dairelerden oluştuğunu ve herkesin bir evinin olduğunu söylüyor. Yapıların bir kısmı bakımsız kalmış. "Sovyet döneminde sağlık, eğitim gibi hizmetler tamamen devlet tarafından

karşılanıyordu. Şimdi emeklilerin durumu çok vahim” diyor Helen. Yine de Odessa’da sosyal devletin geçmişten gelen varlığı ulaşım ağıyla ve toplu taşımanın yaygın, sık ve düşük ücretli olmasıyla hâlâ bir biçimde hissediliyor. Ulaşım araçlarının eski görünümü kentin farklı bir tarih katmanıyla sizi buluşturuyor. Kent, Sovyet dönemi sanatına da sahip çıkıyor, pek çok kamusal mekândaki Sovyet dönemi mozaikleri koruma altına alınıyor.

Kentin deniz kıyısındaki eğlence semti Arcadia’yı gezerken yazın buranın nasıl hareketli bir yer olabileceğini gözümde canlandırabiliyorum. Kışın çoğu yer kapalı. 1905 yılına tarihlenen eski bir restoranın önünden geçiyorum, kediler geziniyor miskince. Yürüyüş yolunu sahil kıyısında ilerleyen bir pazar kalabalığı dolduruyor. Yol üzerindeki banklardan birinde başına denizci kepi geçirmiş biri neşeyle akordiyon çalıyor. Helen yardımıyla biraz laflıyoruz. “Adım Gennadi Fedorovoç. Timsah Genna da diyebilirsin” diyor.

Çeryomuşki Pazarı, Odessa’nın önemli alışveriş mekânlarından. Kentin gündelik hayatında ayrı bir yeri var.

Timsah Genna’nın 60’lı yıllara ait şarkı söyleyen bir çizgi film karakteri olduğunu öğreniyorum. Odessa’yı konuşuyoruz biraz. “Ben denizciyim, buranın denizini seviyorum, kışın Odessa’dan başka nerede denize girebilirim? 50 yıldır da burada yaşıyorum. Yine de gönlüm, memleketim Leningrad’da” diyor.

ODESSA MAMA

Odessa, farklı etnik kimliklere ve toplum tarafından dışlanmışlara, farklı topraklardan gelen yersiz yurtsuzlara sığınak olmasıyla öne çıkıyor. Çarlık Rusyası sırasında yürütülen pogramlar sırasında pek çok Yahudi buraya sığınıyor. Bu karma yapı nedeniyle de kentin yeraltı kültürüne güzellemeler yapılıyor, şehir romantize edilmiş gangster hikâyelerine konu oluyor. İbranice ve Ukraynaca söylenen *Odessa Mama* şarkısı, Odessalıların kentlerine duyduğu aşkı ve onları bir anne gibi şefkatle kucaklayışını anlatıyor. Şehrin kaldırımlarına, elektrik lambalarına, otellerine bir güzelleme adeta. Şehrin gangsterleri, kaçakçıları, tacirleri, dilencileri, fahişeleri ve yeraltı dünyasının da sahiplendiği bir şarkı haline geliyor. Bugün

sergi içeriği ve bir araya toplanan malzemeye verilen emekle göz kamaştıran Odessa Edebiyat Müzesi'nin bahçesinde yer alan, küçük adamları bağrına basan kocaman kadın heykelinin Odessa Mama'yı temsil ettiği söyleniyor. Odessalı yazar İzak Babel tarafından yaratılan, Rus edebiyatının antikahramanlarında Benya Kilik, Moldovanka semtinin tekinsiz arka sokaklarında hayat buluyor.

Odessa'yı öne çıkaran özelliklerden biri de kendine has mizahı. Bir zamanlar Sovyetler Birliği'nin mizah merkezi olarak kabul edilen Odessa'da her yıl 1 Nisan civarında Mizah Festivali "Humorina" düzenleniyor. Güney havasıyla birlikte Ukraynalı, Rus, Tatar, Moldovyalı, Yahudi, Yunan, Ermeni ve Gürcülerin bir arada yaşama kültürünün bu mizahı doğurduğuna inanılıyor. Bu karışım Odessa'nın kendi alt kültürünü, argosunu ve dilini, dünyaya ironik bakışını oluşturuyor. Hatta Odessa'ya has bu kültürün tohumlarının, kente doğuşundan bu yana eşlik eden Privoz Pazarı'nda atıldığı söyleniyor. İstasyonun yakınında kurulan pazar, renkleriyle, atışmalarıyla bir şölen yeri gibi. Yan yana sıralanmış tepeleme turşular, göz alıcı

Çeryomuşki'nin duvarlarını süsleyen Sovyet dönemi mozaikleri, kentin bir dönemine tanıklık ediyor.

GÜNEŞ KAPISI

Odessa'da bir fotoğrafçıyla dört beş saatliğine anlaşıp kentin farklı mekânlarında aile fotoğrafları çektirmek son zamanların popüler etkinliklerinden. Yakın zamanda sahilde yerini alan "Güneş Kapısı" bu konuda cazip noktalardan birine dönüştü.

kızılcıklar, kurutulmuş balıklar, renk renk baharatlar, peynirler, kadınların boynuna asıp dolaşarak sattıkları mantarlarla tam bir şölen yeri. Buna bir de satıcıların şakaları ve müşterilerle atışmaları ekleniyor. Hatta, fıkra gibi şöyle pazar diyaloglarından söz ediliyor. "Privoz Pazarı'na gidiyorum" der bir kadın. "Bir ihtiyacımız yok ki" der kocası. Bunun üzerine karısı "biliyorum" der, "sadece canım birileriyle atışmak istedi."

Puşkin için yapılan son dönem heykellerinden biri yine onun adını taşıyan caddede, Puşkin Müzesi'nin önünde yer alıyor.

MASLENİTSA FESTİVALİ

Hıristiyanlık öncesi pagan inanışına dayanan Maslenitsa Festivali kışa veda edip baharı karşılama festivali. Slav mitolojisine göre Maslenitsa Tanrı Volos'la kişileştirilen bir güneş festivali. Hıristiyanlık geleneğinde ise Büyük Perhiz'den önceki haftayı temsil ediyor ve perhiz öncesi doyasıya yenilip içiliyor. Bu haftanın temel yiyeceği krep (blini). Pagan inanışında krepin altın rengi, yuvarlak şekli ve sıcak olmasının güneşle özdeşleştirildiği düşünülüyor. Maslenitsa, adını kreplere sürülen tereyağından alıyor. Bu hafta şarkıların, oyunların, ziyafetlerin ve ruhani Büyük Perhiz haftasından önceki dünyevi eğlencelerin haftası olarak biliniyor. Folk öykülerinde bu haftada köpeğin kuyruğunu sallama sıklığında yemek yenmesi gerektiği söylenir.

Haftanın sonundaki pazar günü de halk danslarının yapıldığı, şarkıların söylendiği, türlü eğlencelerin düzenlendiği bir karnaval havasında geçiyor. Kışı simgeleyen samandan yapılmış, kadın kıyafeti giydirilmiş bir korkuluk yakılıyor ve yapılan hataların affedilmesiyle, şenlik ateşinin etrafındaki danslarla şenlik sona eriyor.

Haftanın her günü ayrı bir etkinliği temsil ediyor. Pazartesi günü, saman ve bezlerden "çuçulka" adı verilen "Bayan Matlenitsa"lar, bostan korkulukları yapılıyor. Bunlar bir değneğe takılarak etrafta gezdiriliyor ve yapılan krepler dağıtılıyor. Salı günü eğlence günü olarak biliniyor, açık havada şarkılar söyleniyor, oyunlar oynanıyor. Ziyafet ve tatlı günü olan çarşamba ev ziyaretleri yapılıyor, damatlar kayınvalidelerinin hazırladıkları krepleri yiyorlar onları ziyaret ederek. Restoran ve kafelerde ise zengin bir krep ve tatlı menüsüne yer veriliyor. Perşembe günü açık havada yapılan kış aktiviteleri var. Cuma günü, bu kez damatlar kayınvalidelerini yemeğe çağırıyor. Cumartesi, akrabaların, özellikle genç gelinlerin ziyaret edildiği bir gün. Affetme günü olan pazar günü ise küsler barışıyor. Çuçulka bir parkta, ya da meydanda yakılarak bahara merhaba deniyor.

Odessa'da pazar günü, ismini modern Ukrayna edebiyatının temsilcilerinden bir olan Taras Şevçenko'dan alan Şevçenko Parkı'nda toplanılıyor. Meydanın karşısında bir tepede parkın yapılmasına ön ayak olan II. Aleksander'in diktiği bir meşe ağacını simgeleyen Aleksandra Sütunu yer alıyor.

Etrafta eski zamanları andıran bir karnaval havası var, rengârenk kıyafetler giymiş tahta bacaklı uzun adamlar, süslenmiş midilli ve eşekler, balon üfleyenler, el yapımı eşyalar satanlar park meydanını dolduruyor. Çoğunlukla çocuklu ailelerin büyük ilgi gösterdiği etkinlikte Bayan Maslenitsa saman balyalarının üzerine baş köşeye kuruluyor. Odessalılar günün sonunda küllere karışacak bu bostan korkuluğuyla fotoğraf çektirmek için sıraya giriyorlar. Ortalığı, tezgâhlarda dumanı tüten kreplerin kokusu sarıyor. Bir yandan da sahnede Ukrayna'nın değişik bölgelerini temsil eden kıyafetler içinde sahne alan farklı gruplar folk şarkıları söylüyor.

Odessa'nın denize nazır yaya caddesi Primorski'de kent sakinleri akşam ışıkları altında yürüyüş yapıyor. Caddenin yapımında ortaya çıkan antik Yunan yerleşiminin buluntuları camekân içinde sergileniyor (üstte).

Satıcılardan bez bebekler satan, üzerinde işlemeli geleneksel bir kıyafet olan bir kadının yanına yaklaşıyorum. İsminin Miroslava Davidova olduğunu söylüyor ama yaşını söylemiyor, "ben hep 18 yaşındayım" diyor gülümseyerek. "Hüviyetimle ben ayrı hayatlar sürüyoruz." Odessa'da neyi sevdiğini soruyorum. "Havasını, insanını, mizahını" diyor. "Biz Odessalılar politik olarak kötü zamanlar yaşamış olsak bile neşemizi kaybetmemeye çalışıyoruz. İyimser bir yanımız var."

Kentte ince işçiliği ve bezemeleriyle diğer yapılardan farklı bir yeri olan ve İtalyan mimarisi özelliklerini gösteren pasaj, 19'uncu yüzyılda pek çok lüks dükkâna ev sahipliği yapmıştı.

Park meydanına geri döndüğümde çuçulkayı, bir anlamda kışa veda etmek için hazırlıkların yapıldığını görüyorum. Bayan Maslenitsa'nın etrafında bir çember oluşturuluyor ve şarkılar eşliğinde ateşe veriliyor ve göğe yükselen alevler içinde kısa süre içinde tanınmaz hale gelip küllere karışıyor. Bu arada şenlik ateşinin etrafında çember olup dönerek dans ediliyor ve bu topraklarda kimbilir kaçıncı keredir kış, şarkılarla uğurlanıyor.

ESPARANTO ŞEHİR

Karadeniz Odessa'nın ruh haline göre renk değiştirdikçe şehrin renkleri de değişiyor. Geldiğimde ince bir sis tülünün arkasındaki Odessa, adeta eski romanların gizemli ve kasvetli atmosferini yansıtıyordu. Birkaç gün sonra güneş yüzünü gösterdiğinde limanın suları aydınlanıyor, şehrin üzerine yumuşak bir güney ışığı düşüyor. Limanı, kendi grameriyle kendi dilinde konuşan bu tılsımlı mekânı geziyorum, gemiler, vinçler, konteynerları daha yakından görüyorum. Limanın kendine has, tekdüze sesleri var, bir yerlerden zincirler boşanıyor, bir tekne ufak dalgalarla kıyıya vuruyor, ahşap iskeleler gıcırdıyor, uzaklardan siren düdükleri duyuluyor. Deniz feneri sislerden kurtulmuş, "Denizcinin Eşi" rıhtımda kucağında çocuğuyla Karadeniz'in uzak notalarına bakıyor.

Kafamda bir kuzey şehri imgesiyle geldiğim bu

Odessa'nın simge yapılarından biri olan, zamanında Puşkin, Gogol gibi isimleri kendine hayran bırakan Opera Binası, günümüzde de iddialı temsillere sahne oluyor.

coğrafya, insanları ve havasıyla şaşırtıyor beni. Helen, "biz Odessalılar güneşsiz ve denizsiz yaşayamayız" diyor. "Başka bir şehirde yaşamayı düşündüm, hatta yakın Avrupa şehirlerini bile düşündüm, ama hem denizi olan, hem iklimi güzel bir alternatif bulamadım." Konuştuğum Odessalıların hemen hepsi denizi görmenin kendileri için öneminden bahsediyorlar. Puşkin'in Odessa'dan tekrar başka yere sürgün edilişinin Ayvazoski tarafından "*Karadeniz'e Veda*" ismiyle resmedilmiş olması boşuna değil. Bu tabloda Puşkin deniz kıyısındaki kayalıklarda durup ufka bakıyor. Odessa, hep yurtdışına çıkma hayali kuran Puşkin'in İtalya'sı oluyor. Babel "Odessa'nın denizle yıkanmış merdivenlerine vuran güneş" diyerek Odessa güneşini anlatıyor.

Helen'le konuştukça bu şehrin yaşayanlar için iklimiyle ve farklı kültürlere açık haliyle Ukrayna'nın belki de en şefkatli coğrafyası olduğunu anlıyorum. Odessa bir bakıma farklı etnik grupların bir araya geldiği bir Esparanto şehri oluyor. Kentin avlularından birinin ortasında Esparanto dilinin yaratıcısı Zamenhof'un bir büstünün karşıma çıkıvermesi belki de tamamen rastlantı değil.

Şehrin kendi tarihini sahiplenmesi beni etkiliyor. Odessa'nın tarihinde iz bırakanlarla, kent hikâyeleri kentte bir biçimde karşınıza çıkıyor. Babel, bir kaldırım ortasında, Potemkin Merdivenleri'ni simgeleyen basamakların üzerinde gözünde gözlüğü, elinde defteri bir şeyler karalıyor. Şehrin müzisyenlerinden Utesov gibi Şehir Parkı'nda bir bankta, yanındaki yeri sizin için boş bırakarak oturuyor. Kentin pek çok sporu aynı anda denemiş, Odessa'nın üzerinde balonla uçmuş ve uçak yapımına girişmiş büyük sporcusu Utoçkin, Utesov'un karşısında bir merdiven sahanlığında elindeki kâğıt uçağı uçuruyor. Şehir Parkı'nın bir köşesinde bir heykel grubunda neredeyse Odessa neşesini temsilen insanlar kedi ve köpeklerle birlikte dans ediyor. Gogol, rengi solmuş görkemli bir cephede plaka olarak karşınıza çıkıyor. Kentliler arasında "ilk rüşvetin heykeli" diye bilinen Portakal heykeli kentin küçük bir meydanında sizi karşılıyor.

"Sana Odessa'yla ilgili her şeyi anlatamam, Odessa anlatılmayacak kadar büyük" diyor bir Karadeniz baladı. Bu güneşli Karadeniz şehrinin hikâyesinin bir kısmını şehrin kendisi anlatıyor, bir kısmı da keşfedilmek üzere meraklı gezginlerle buluşmayı bekliyor. Bir kısmı ise belki hiç anlatılmayacak, buraya uğrayan denizcilerin, gemilerin anılarında kalacak ●

Gelidonya (Taşlıkburnu) Feneri, Antalya Körfezi'nin batı ucunda Adrasan ile Kumluca arasında yer alıyor. Denizden 227 metre yüksekliğiyle Türkiye'nin en yüksek feneri sayılıyor.

Yalnızlık ışıkları… Romantik bekçiler… Cesur ışıkerleri… Deniz fenerleri için daha birçok tanım vardır. Dünyanın yedi harikasından birinin İskenderiye'deki fener olması, geceleri deniz insanlarının en büyük güvencesi olan bu yapıların birer sanat eseri gibi algılanmasını da sağlıyor. Türkiye'nin deniz fenerleri arasında tarihi olanlar, bu güzel algının bir parçası olarak yaşamaya, çevrelerine ışık vermeye devam ediyor.

YAZI: TEVFİK TAŞ / FOTOĞRAFLAR: OĞUZ BÜKTEL

TÜRKİYE'NİN DENİZ FENERLERİ

KILAVUZ IŞIKLAR

KİTAPLI FENER

Sivrice Feneri, Çanakkale Ayvacık'a bağlı Bektaş Köyü'nde 1863 yılında inşa edilmiş. Denizden yüksekliği 16 metre, kule yüksekliği ise 12 metre. Fenerin menzili 15 deniz mili. Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü tarafından 2008 yılında bir ihale ile 10 yıllığına kiralanan Sivrice Feneri'ni alan aile, burayı bir deniz feneri kütüphanesine dönüştürdü.

Birçok tarihi fener gibi Şile Feneri de Osmanlı döneminde Fransızlara verilen imtiyaz neticesinde Fenerler İdaresi tarafından 1859 yılında inşa edildi. Türkiye'nin en büyük feneri denizden 60 metre yükseklikte ve örme sekizgen şeklinde bir taş kuleye sahip. Gündüz de görülebilmesi için siyah ve beyaz bantlar çizilerek boyanan Şile Feneri, bir deniz feneri müzesine çevrildi ve ziyarete açıldı.

Mitolojinin dalgalı sularındaki kıvrımları, rengârenk kavisleri izlemek için "vira bismillah" dersek, "bir varmış, bir yokmuş" zamanlardan kalma serüvenlerin içinden geçeriz ve Urartuların "Yukarı Deniz" dediği Van Gölü'nden Marmara'ya, Ege'den Akdeniz'e oradan Karadeniz'e kadar yasak aşklarla, hasretlerle, fırtına ve karanlık endişeleriyle aydınlanan deniz fenerlerini tanımaya başlarız.

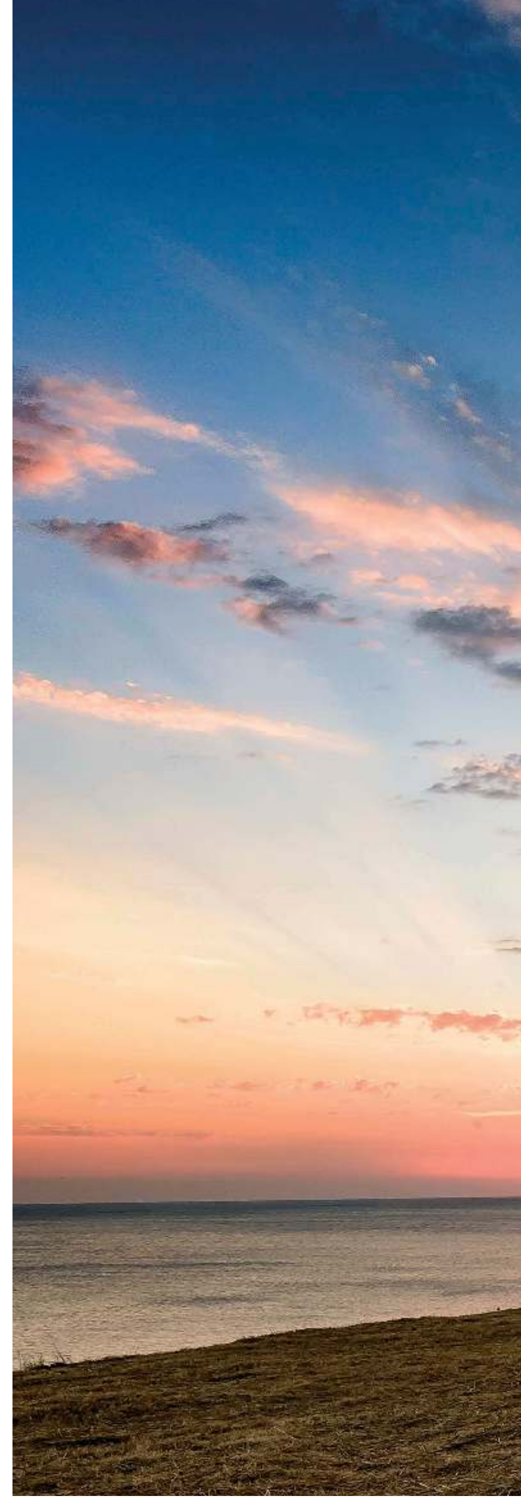
Çanakkale Boğazı'nın en dar olduğu yerde biri Sestos, öbürü Abydos diye iki şehir varmış. Abydos, Anadolu topraklarında, Sestos da karşıda Trakya kıyısındaymış. İkisinin arasındaki Nara Burnu'nun dalgaları bir aşka şahit olmuş. Abydos'ta bir kral oğlu yaşarmış, adı Leandros. Sestos'ta da Aşk Tanrıçası Aphrodite'nin bir rahibesi varmış, adı Hero. Hero ile Leandros gönül vermiş birbirlerine.

Gelin görün ki rahibedir Hero; yasaktır varması bir erkeğe... Ne var ki Leandros, Sestos'a geçmek için yanıp tutuşur olmuş. Bir gece dalgalara bakarken delikanlı, Sestos'taki kulenin tepesinde bir ateşin yandığını görür. Hero kuleye çıkmış, sevgilisine, "gel, gel" diye bir meşale sallıyor. Deniz durgun, ay suda hafifçe dalgalanan ışıltılarıyla Leandros'a bir yol çiziyor. Dayanıklı bir yüzücü olan Leandros'a kısa görünür Hero'ya varan o sulara çizilen ışık yolu... Suya dalar delikanlı. Ona kavuşacak, gövdesini saracak, sevgisini tadacak. Karaya ayak bastı. Kulenin kapısı açıktı... Meşale söndü.

Artık her gece Leandros kulede sallanan meşaleye doğru yüzüyor ve her sabah doymadan, yaz gecelerinin kısalığına üzülerek dönüş yolunu tutuyordu. Geçip gitti yaz ve boğazda dondurucu rüzgârlar esmeye başladı. Hero korkmaya "başlamıştı, denizden çıkan sevgilisinin buz gibi bedenini sararken bir tehlike sezinleyerek ürperiyordu. Yine de gelme diyemiyordu Leandros'a. Öpüşmemek,

İstanbul çevresinde ilk deniz fenerinin Bizans döneminde yapıldığı, burada Tanrıça Hera'ya adanmış bir tapınak bulunduğu ve fenerin de kayalıklar üzerinde olabileceği düşünülüyor. Günümüzdeki Fenerbahçe Feneri ise Osmanlı İmparatorluğu zamanında 1857 yılında yapıldı. Işık mercekleri ve merdivenleri fenerin tarihini yansıtmaya devam ediyor (üstte ve en üstte).

kavuşmamak, biri boğazın bir kıyısında, öbürü öbür kıyısında bütün bir gece ayrı kalmak gönlüne sığmıyordu.

Bir gece fırtına daha sert esti, Hero'nun elindeki meşaleyi söndürdü, dağ gibi yükselen dalgalar yüzünden Leandros kulenin tepesindeki ışığı göremiyor, nereye doğru yüzeceğini bulamıyordu. Sabaha karşı dalga ölüsünü attı Sestos kıyılarına. Hero kıyıya çarpan ölüyü görünce, ona ölümde de kavuşmak için kendini denize attı.

Ege kıyılarından süzülüp gelen bu mit, kimseler varmadan ayrımına İstanbul Kız Kulesi'nin de öyküsü oldu... Fakat, Sirvart Karamanukyan'nın Van Gölü'nde çırpınan "*Ahtamar*" bestesini dinleyip de yanarken söndürülen ışığı, bekleyen ve boğulan âşığı kim düşünmez; aynı mitolojik öykü biraz değişip "Yukarı Deniz" sularına dalmıştır. Bütün bu öyküler aslında bize deniz fenerlerinin atalarını söyler. Tek fark yüzen âşıkların yerine gemileri, ellerinde ışıkla bekleyenlerin yerine de fenerleri koymaktır. Petrolün ve elektriğin olmadığı bütün çağlarda kıyılar, deniz fenerleriyle donatılmış değilken, gemilere, uzaklardan görünebilecek büyüklükte çıralı ağaçlarla ateş yakılarak, zeytinyağına batırılmış bezlerden yapılan devasa fitillerle yaratılan ışıklar yol gösterdi. Daha sonraları seyyar meşaleler geldi kıyılara; petrolle yakılan denizci fenerleri asıldı sonra direklere…

Mehmetçik Feneri, 1856'da yapıldı. Ege Denizi'nden Çanakkale Boğazı'na girişte, Gelibolu Yarımadası'nın en uç noktasında ve çok önemli bir mevki olan Seddülbahir'de bulunuyor. Denizden 50 metre, kulesi ise 25 metre yüksekliğe sahip. Fenerin 19 mil görünüş mesafesi bulunuyor.

IŞIK BEKÇİLERİ

Tekirdağ ilindeki Hoşköy Feneri, 1861'den beri parlayıp sönüyor… Yol alıyor fırdolayı düzlükler gibi inip çıkan denizde gemiler, kim bilir nereden gelip nereye gidiyorlar, kim bilir kaç zamandır su çölündeler.

Troia, buradan geçen bütün ticaret rotasının en keskin noktasıdır. Çanakkale'nin bu özelliğini belki de kuzeydoğusunda birbirine bağlanan iki boğaz Dardanelle/Çanakkale Boğazı ve Bosphorus/İstanbul Boğazı anlatır. Yüzyıllarca kilit önemde oldu; çünkü "İpek Yolu" kavramı yeryüzüne yayılmadan Çin'in, "uzak" Asya'nın mallarını Avrupa'ya, oradan gelenleri de dünyanın başka yerlerine ulaştıran deniz güzergâhının hem geçilmesi zorunlu, hem de oraya egemen olanların denetlediği kesitidir.

Kumkale Feneri'ne bakarken bütün öteki kardeşlerine benzeyen bu yapının coğrafyasındaki tarih okunuyor denizin ve kıyıların defterinde diye düşündüm. Birçok yerde Sigeon'da (Kumkale'nin eski adı) İÖ 7'nci yüzyılda bir fenerin varlığına değinen satırlar vardır. Örneğin, Homeros'un destanlarındaki Akhalar "sayılamayacak denli çok gemiyle" bu kıyılara çıktıysa, burada bir fener olmasa bile, Çanakkale Boğazı'nın girişi sayılan, yani şimdiki fenerinin civarında gemilerin görebileceği ateşlerin yakıldığı hiç de akla uzak gelmiyor.

Antikçağda Yunan egemenliğinin, sonra Bizans'ın, Osmanlı'nın önemini derinden bildikleri ve şimdi bir fener kulesiyle süslenmiş bu nokta NATO sözleşmelerinde yer alan bir askeri alandır. Dolayısıyla fener binasına girmek izne bağlı.

Tam karşısında Gelibolu Yarımadası'nın en uç noktasında, kayaların üzerindeki kardeşinin adı ise Mehmetçik Feneri.

Karşı kıyıya bir dönem "Seddül Bahir" denmesi de "seddad"dan, çünkü denizin kapağı, tıpası, seddidir burası. Deniz haritalarında "Hellas Pont" olarak da geçen Mehmetçik Feneri de Osmanlı'yla yapılan anlaşmanın bir ürünü olarak 1856'da Fransızlarca yapıldı. Mehmetçik'in 1999'da elektrikli sisteme dönüştürülünceye dek bütün bu dönemlerdeki çalışma mekanizması, fener bekçiliğinin nasıl bir iş olduğuna ilişkin de bir özet sayılabilir. Önceleri ışık kaynağı, evlerde kullanılanlardan hayli büyük ama bütün dokusuyla bildiğimiz fitilli gaz lambasıydı.

Daha sonra tüp gazla yanan ve "lüks" denen büyük boy bir aydınlatma kaynağı kondu. Işığın etrafına döşenmiş merceklerin oluşturduğu silindirin belli zaman araklılarıyla dönmesi için, bir dişli

deyişiyle "çakıyor."

Kule değil bir bahçedir, Çanakkale-İzmir yolu üzerinden denize seslenen Kepez Feneri. Baharda mor beyaz, yaz başında kiraz kızılına keser tüm bahçe… Öyle ki neredeyse yapıldığı 1936'dan beri gelen tüm bekçi ailelerinin buraya kiraz ektiğini düşünüyor insan. Kepez Feneri'nin bir başka özelliği daha var: Elektrikli ve uzaktan kumandalı sisteme geçildikten sonra tüm Çanakkale Boğaz'ında ve yakın etrafındaki fenerlerin her türlü kontrolünün yapıldığı merkez istasyonu oldu.

Kaptandan serdümene, vardiya zabitinden stajyer kaptana kadar gemilerin idaresini üstlenen ekibin bir lakabı da "köprü üstündekilerdir." İşte dünyanın bilmem neresinden gelip de İstanbul'a girmek isteyen bütün gemiler, Zincirbozan Feneri'ni gördükten sonra rahatlar; çünkü denizci deyimiyle: "Zincirbozan bordaya alındığında tebdil-i rota edilir (rota değiştirilir.)"

Gelibolu Feneri'nin bir yanı Saroz Körfezi,

Yeşilköyburnu üzerine 1856 yılında taş kule olarak inşa edilen fenerin ilk adı Ayastefanos'tu. Sonra semtin ismini aldı: Yeşilköy Feneri. Denizden yüksekliği 23 metre olan fenerin kulesinin yüksekliği ise 16 metre, görünüş mesafesi 15 deniz mili (solda). İstanbul Karaburun'da bulunan fenerin orijinal binası yıllar önce liman yapımı için kayalıklar dinamitlenirken hasar görünce yeni bina yapıldı. Ancak mercek kısmı aynen korundu. Türkiye'nin en büyük merceğine sahip Karaburun Feneri 15 mil menzile sahip (altta).

mekanizması vardı Dişliyi aşağı çeken ağırlığın tıpkı bir zangocun çana asılması gibi, -karanlık basınca her saat başı- kol gücüyle kulenin tepesine kadar çekilmesi gerekiyordu. Bunu yapabilmek için, her defasında 120 basamağı da tırmanmak gerekiyordu.

Denizden 50, yerden 25 metre yüksekliğindeki yapı bir yıldırım düşmesi sonucu büyük hasar gördü ve 2000'li yılların başına kadar bu yıkıntı haliyle hizmet verdi. Onarıldı ve elektrikli oldu. Günümüzde 1000 WATT gücündeki ampul ışığı, yine merceklerden süzülerek beş saniye aralıkla, 25 deniz mili uzaklığı aydınlatmak için denizcilerin

bir yanı Marmara Denizi. Sudan 34 metre kadar yüksekteki bir yalıyar üzerine kondurulmuş. Çanakkale Boğazı'nın bitişiyle Marmara'ya girişin işaretidir. Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, 1856 tarihinde yapıldığını kaydetmiş. Yine Fransız işi. İlk ışık kaynağı, üç fitilli büyücek bir gaz lambasıydı. Işığın etrafında dönen ve ışığı her yana yansıtan silindir, kazan gibi bir kaba dökülmüş cıvayla dönüyordu. Bu silindir, fenerin, haritalardaki kayıtlarına uygun bir zamanlamayla dönüyor ve dört kristal mercekten oluşuyordu.

"Bir devasa boru düşün" diyor, Bozcaada'daki

Türkiye'nin en az ışık kirliliğine sahip bölgelerinden birinde yer alan Gelidonya Feneri, Akdeniz'e doğru bomboş bir alana baktığı için gece en fazla yıldız görülebilen noktalardan.

teraslı kahvede Denizlili kaptan Haşmet Bekilli: "İçinde rüzgârın rüzgâra karıştığı yerle gök arasında bir boru. Hızını bazen sıfıra indirir, bazen sürükler seni. Yunanistan'ın Matapan Burnu'nundan sıyırıp Doro Kanalı'na girdiğinde gemiler, rüzgâr bazen tam böyledir. Arkada kalmıştır Sicilya'nın Pesaro Feneri ve kuzeybatısındaki Matapan Feneri…"

İşte oradan çıkıp Türkiye karasularına gelen gemiler, bir yanlarında İngilizlerinki başta olmak üzere pek çok deniz haritasında "Tenedos Feneri" olarak işaretlenmiş olan rota kahramanı, çaprazında Babakale Feneri'ni görür. Kıyı, sancak, dalga rüzgâr giderken Baba Burnu Feneri olarak da bilinen, kendisi çelimsiz, işlevi sağlam bu feneri düşünüyorum. Biga Yarımadası'nın güneybatısında, volkanik bir kütlenin oluşturduğu yalıyarın üstünden bakıyor. 1725'de Kaptan Mustafa Paşa'nın yaptırdığı kaleden almış adını. Ölen bir deniz eri olan Latif Baba'nın türbesinin burada olmasından geliyor "Baba" önadı. Burası bana hep deniz Bektaşilerini anımsatır.

Kaç kez geçtim bu denizden, Çanakkale Boğazı'nın handiyse her girinti çıkıntısına değdi ayağım, bakışım, hayalim. Bozcaada'nın kuzey ucundaki Tuzburnu Feneri'ne Rumlar "Mavria," Türkler "Tavşan Adası" diyor. Ve bu küçük toprak parçasındaki fener, Ortaada ya da Damlacık Adası'ndaki Gazurbanı Feneri bugüne dek binlerce gemiyi durdurdu, yol değiştirtti, kurtardı…

İşte Bozcaada'nın Ayazma bölgesinde, 2003 yılında yan yatmış İngiliz römorkörü 190 grostonluk (1 groston, 1,01 ton) Taifun. Bir yolcu gemisini yedeklerken sürüklenmiş buraya. Yarı batık. Şimdi tahta ve çelik yığını. İşte ta Midilli açıklarından buraya sürüklenmiş Kamboçya'nın Mv Alexa Von Mercurius'u, 1999'den beri kaçak hurdacıların ziyaretgâhı gibi…

EGE'NİN KANDİLLERİ

Eski deniz haritalarının hiçbirinde "Ege Denizi" adı geçmez. Zira, Atatürk'ün "ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri" olarak bilinen buyruğunda da gösterilen yere belli ki o zaman da "Ege" denmezmiş. Rumca Aigaion olan adın, mitolojideki Attika kralı Aigeus'tan geldiği söylenir, ancak adalarının bolluğundan dolayı pek çok dilde adı Adalar Denizi'dir, Artık, Ege diyoruz.

Bozburun Feneri, Ayvalık Körfezi'nde olduğunuzu söyler. İlk yeri, Güre-Altınoluk arasındaki Avcılar Köyü'ndeki pek de yüksek olmayan bir buruncuktu. 1950'lerde yapılan fenerin ömrü pek

Türkiye'nin kıyılarında 369 deniz feneri var. Bunların 40'a yakını İstanbul sahillerinde.

uzun olmadı. Deniz hem dikildiği burnu kemirdi, hem kuleyi. Şimdiki ince kule, eskisinden biraz daha geriye, buruncukla karanın birleştiği yere yapıldı. Bir nevi çarşı feneridir. Önü, civarı çocukların oyun alandır.

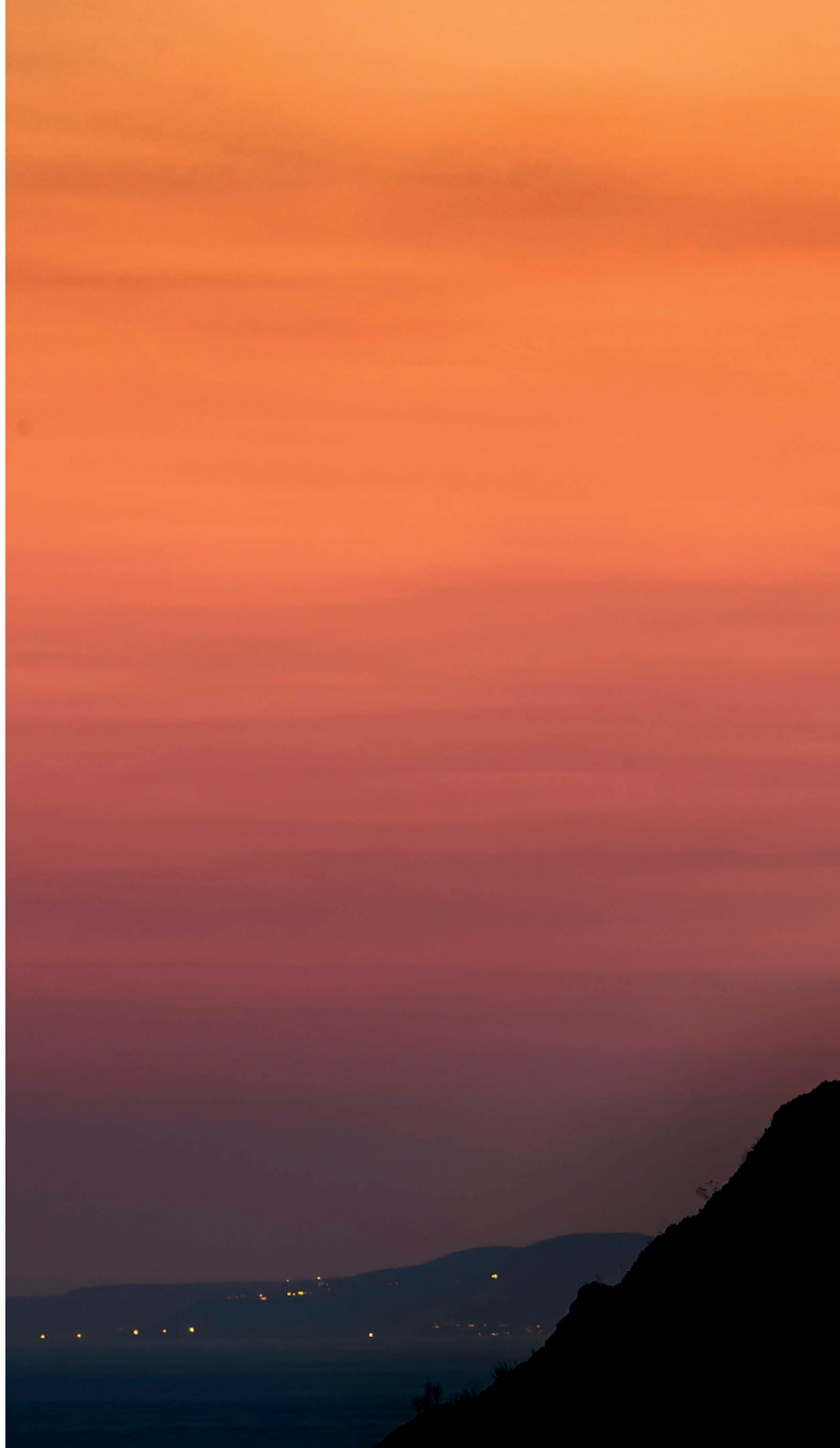
Yunanistan'ın Samos Adası'yla, Dilek Yarımadası'ndaki Bayrak Adası Feneri arasını ortalama bir yüzücü taş çatlasın bir saatte geçer. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan kulenin içindeki bekçi kayıkhanesi uzun yıllar Akdeniz foklarının (*Monachus monachus*) uyku mekânıydı.

Dönüyor dümen Akdeniz'e, ufkun laciverdinde yer gök bir oluyor. Datça'da Akdeniz'le Ege'yi birbirinden ayıran uçtaki Deveboynu da denen Knidos Feneri yolculuyor bizi. Sonra içinde pıtırcık gibi adaların kaynadığı Fethiye Kızılada Feneri aydınlatıyor gemilerin yolunu; Likya'dan beri, Roma'dan Bizans'tan bu yana gemi de üretilen Tersane Adası'nı, tapınakların ve sessizliğin dili olan Gemile Ada'yı, Göcek'i de aydınlatıyor Kızılada Feneri.

Alanya Kalesi bir cihannumedir. Fransızların 1880 yılında yaptıkları kâgir fener, denizden bakılınca, burçların bir parçası, burçlardan bakılınca gecenin yüksekteki ziyası, ışıkbeyidir. Adrasan'da dümen sallayan her denizci akıntı değil; birbirine giren, kesişen, çatallanan akıntıları bilir. Gelidonya Feneri işte tam bu debdebenin 200 metre yükseğinde, Kırlangıç Burnu denen çıkıntının üzerindedir. Bir adı da Taşlı Burun'dur buranın, çünkü bütün bu akıntı alanlarının dibi sinsi kayalıklarla doludur. Bütün bu bölge Likya'nın da limanlar bölgesiydi. Şimdi Antalya'nın kıyıları boyunca dizilmiş fenerlerin yerinde o dönemde, önce ve sonrasında da ateşlerin yandığı direkler vardı… Gelidonya Feneri'nin bulunduğu mevki Likya yolunu karadan izleyen bütün yürüyüşçülerin konaklama alanlarından biridir.

OY DENİZ KARADENİZ

"Uzanmış koca burun denize doğru / Lacivert ve gri gecenin değerinde / Karanlıkla başlar bir dünya sevgisi / Deniz feneri parlar / Talihe aldırmadan kayalar üzerinde." Bu dizeleri yazarken Sinop İnce Burun Feneri'ni mi düşünmüştü Fazıl Hüsnü

Datça Yarımadası'nda antik Knidos kentine ev sahipliği yapan burnun ucunda yer alan Deveboynu Feneri, Ege ve Akdeniz'i kucaklayan bir konumda. 1931 yılında inşa edilen fenerin deniz seviyesinden yüksekliği 109 metre; kâgir kulesinin yüksekliği ise dokuz metre.

Dağlarca bilmiyorum, ama ben, Türkiye'nin Rusya'ya bakan bu en kuzey ucuna gelene kadar azık oldu bana… Bu fenere neredeyse 100 yıla yakındır bekçilik eden Çilesiz ailesinin köpekleriyle ben elde avuçta ne varsa ortak yiyoruz. Sinop elması gibi yuvarlak sarı, pembe oluyor gökte ay.

Deniz ticaretinde, ulaşımda Sinop'un rolü hangi çağda başladı bilinmiyor, ama sikkeler, arkeolojik veriler bizi Roma'dan çok önceye götürüyor. Çünkü Sinop kıyısı, özellikle "iç liman" denen kesim gündoğusundan başka hiçbir rüzgârı almayan doğal bir limandır. Bu nedenle, bu kayaların başında o zamanlar da bir fener olduğunu düşünmek, hayal gücünü zorlamıyor.

Cemalettin Kaya, dedelerinin anılarından bir kesit anlatıyor: "Sinop'tan çıktılar mı ilk hedef Rusya: Novorossisk -dedelerimiz Navrasya derdi-bizim o zaman en mühim ürünümüz Sinop elması. Tıkabasa yükler gider, gelirken de bizde pek az olanı getirirlermiş. İşte karanlıkla, karayelle imtihan o zamanlar öyle can yakıcıymış ki; denizcilikte bugünkü teknolojinin 't'si bile yok. Babadedem

motora ‘magene’ derdi, yani makine, nerdeyse ölünceye dek görmemişler. “Padişahın kayığında olur magene” derdi. Onlar karanlığın içinde yelken, direk ve kürek...”

“Karadeniz hırçındır” demek ayrı şey, onu anlamak, kıymetini bilmek ayrı. Karadeniz’in yaşlı kuşakları 1940’lı yılların sonuna dek, belki daha da sonrasına kadar Türkiye’nin İstanbul, İzmir gibi kentlerine karayolundan çok denizden bağlandı. Sinop’tan Samsun’a giderken bunları düşünüyorum. Karadeniz’i anlamadan kimsenin onunla yaşayamayacağını Osmanlı’dan çok Fransızlar anlamış sanki. Bugün Karadeniz’de hem mimari, hem işlev olarak tarihsel değer taşıyan deniz fenerlerinin belirleyici çoğunluğu Fransız yapımıdır. 1880’lerde yapılan Bafra Feneri’nin ilk hali, dünyada eşine az rastlanır bir mimari eserdi. Uzun demir kazıklar üzerine oturtulmuş bu kâgir yapı zamanla doğaya ve bakımsızlığa yenildi. Şimdiki çelikten.

Bu güzergâhın “can damarı” sayılan iki feneri vardır Çaltı Burnu ve Çarşamba’nın Cıva Burnu fenerleri…

Güneş enerjisiyle çalışan fenerlerden biri Karaburun'daki Sarpıncık.

Perşembe Vona Burnu Feneri'nden sonra, Fatsa Feneri görünüyor. Bir fenerin uzaklardaki bir başınalığına en güzel, içe işleyen örneklerinden biridir. Virginia Woolf'un, *Deniz Feneri* kitabındaki o son sözleri dönüyor ufkumda: "Çünkü bazen kıyının hemen yanındaymış gibi duran fener bu sabah hafif sisin içinde çok uzaklarda görünüyordu." Fatsa Feneri'nin yakınlarındaki kayalık alan bu bölgeden geçen bütün gemiler için sinsi tehlikelerden biridir. Bu nedenle fener, "yakınıma gelme uzaktan git" diye, her altı saniyede bir uyarır karanlığa belenmiş gemileri.

Döner insanın başı bazen denizin kıyısında bile. Bir zaman küçümsenmeyecek bir Rum nüfusun yaşadığı Yason, mitolojinin "Altın Post" yolculuklarından başlayarak, korsanlara kadar pek çok öykü anlatır. Yason Feneri'nn bitişiğindeki Jason Kilisesi'nin temelleri başka anılara götürür insanı.

Giresun kent merkezinin önündeki yoldan hızla geçen çok az insan fark eder Giresun Adası'nı. Ancak dikkatli her gözü geceleri kentin kalesindeki fenerin döne döne bir büyüye büründürdüğünü görür denizi, adayı.

Trabzon-Giresun yolunda karanlığa dikilmiş bütün yol lambalarını aşıp denizin uzaklarına ulaşan, Tirebolu Feneri'nden sonra Pontos Krallığı'ndan kalma Eynesil Kalesi'ndeki fenerle tokalaşır hem denizdeki, hem karadaki insan. Yol, Trabzon'un Çarşıbaşı ilçesine bağlandığında, Yoroz Feneri'ne bağlanmışsınız demektir. O alı al, moru mor bir fener bahçesidir. Fenerin bir adı da Işıklı'dır. Yolu Rize'ye vurmak yine Fransızların "rota feneri" olarak 1800'lerin son çeyreğinde yaptığı kulenin yerini, coğrafyasını görmek demektir.

Rize Pazar'dan Hopa'ya, Sarp Sınır kapısına giderken yine Dağlarca düştü usuma: "...Düşün nasıl durmuş sabırla yüzlerce yıl / Hep bu benekte bu deniz feneri."

Hopa Feneri 1935'te yapılmış; denizden yüksekliği 23 metre, 10 mil uzaktan görünüyor ışığı. Fakat pek çok fenerin tersine etrafı cıvıltılı, lokantalar, konaklama tesisi ve elbette gürül gürül bir trafik.

Sarp Feneri, bir sınır feneri olduğu için gezmek de fotoğraf çekmek de izne bağlı. Ancak sadece fener değil, buradaki ortam da sosyolojik olarak ilgi çekici; Gürcistan'la Türkiye arasındaki gidiş gelişin hemen her halini izleyebiliyor insan.

Dönersin dönersin de bitmez Karadeniz; dünyaya tepeden bakar gibi yüksek kayalıklarda dikilen İnebolu Feneri'ni gece geçen her yolcu merhaba ederek Kerempe Feneri'ne Amasra'ya girer. Hayır bir doğa harikasının içine girer. Açıla kıvrıla deniz Zonguldak'a bağlıyor bizi... Kim ne derse desin, ben yerel adıyla Ölüce, kayıtların çoğundaki adıyla Karadeniz Ereğli Feneri'ne yine o Fransız yapısına gitmeyi seviyorum. Yolu zor, sonu güzel.

İzmir Karaburun'daki Sarpıncık Feneri denizden 97 metre yükseklikte. 12 mil görünme erişimi olan fener, kurulmuş olduğu 1938 yılından bu yana hizmet veriyor.

Limanköy Feneri adıyla da anılan İğneada Feneri, Kırklareli, Demirköy ilçesinde, 50 metre yükseklikten bakıyor denize. Karadeniz'in en batısındaki fenerin menzili 20 mil.

Üzerinde pek durulmuyor ama Ölüce'dekinden asırlar önce burada bir fener yapılmış; Çeştepe'de denizden neredeyse 300 metre yüksekte, kesme taştan, ne var ki bugün bile tarihi berraklaşmış değil. Kimi Roma, kimi Pontus diyor...

Jules Verne, *Dünyanın Ucundaki Fener* adlı yapıtında bir deniz fenerinde, neredeyse her hareketin, korkunun, geleceği düşünmenin, merakın insanının ne denli uzağında ve ne denli içinde olduğunu ölçmek ister gibidir. İğneada Feneri'ne bakınca zihnim öyle buğulu, gidip geliyor.

Denizin dilini bilmeyen çok insana "deniz kuzu başı" dendiğinde pek de bir anlam veremez. Karadan esen rüzgâr -deniz halkı deyimiyle dışarı rüzgâr- denizi önce inceden kabartır, karıştırır sonra da topak topak, dalgalar, küçük kuzu başları oluşmaya başlar. Aldırmaz Karadeniz'i bilmeyen, minnacık dalga sanır, oysa deniz kısa bir zaman aralığında akılları allak bullak eden dalgalara döner. Şile Feneri'nden denize bakarken, şair dostum Suna Aras'la, deniz kendi huyunca davrandı ve dalgalarla kayalar birbirine karıştı. Fenerin 78 basamağını bitirip zirveye vardığımda, kıyametle şenliği aynı anda gördüm. Türkiye'deki fenerler içerisinde "en görkemlisi" olarak tanımlanan bu yapıyı da 1859 Fransızlar inşa etmiş. Şile Feneri'nin mimarisini dışarıdan ve içeriden incelerseniz, blok taşlarla örülmüş duvarlarının daha kaç yüz yıl gideceğini hayal etmek de beraberinde geliyor. Kerempe Feneri, denizden 82 metre yüksek bir tepenin üstünde; öyle ki ondan ve Karadeniz'den başka kimse yok. Öyle, kimsesiz gibi değil de dalgalardan aldığı haberi, karanlık basınca denizcilere ileten bir yalnızlık, cesurluk gibi…

Karadeniz'den İstanbul Boğazı'na giren gemiler, Anadolu Feneri'yle selamlaşmazlarsa ya rota yanlıştır, ya deniz… 1856 yılında Fransızların yaptığı fener, denize 75 metre yüksekten bakıyor. Bu zarif kâgir yapı etrafında kurulan köye de ad oldu.

Karşı çaprazında Türkeli Feneri çakar. Bennard, Bonnue ve Tuanne firması 1856'da yapıyı tamamlayıncaya kadar, kulenin birkaç kere yıkılması üzerine bu mahaldeki köyün ileri gelenleri tarafından burada bir türbe olduğu ve bundan dolayı kulenin yıkıldığı söylendiğine ilişkin mitoloji, kulenin tarihinin bir parçasıdır. Nakledenler

Türkeli (Rumeli) Feneri 1856 yılında İstanbul'un Rumeli yakasında Boğaz girişinde Fransızlar tarafından yapıldı. Bazı kaynaklar Fransızların aslında var olan feneri yeniden yaptıklarını da belirtiyor. Deniz seviyesinden 58 metre yükseklikteki taş yapımı fener kulesi üç kademe şeklinde sekizgen olarak inşa edilmiş ve 30 metre yüksekliğe sahip. Işığı 18 mil menzile ulaşıyor.

der ki: Önce mübarek türbe yapıldı, sonra dikildi üzerine bugünkü fener kulesi. Buradaki "Rumeli erenlerinden" olduğuna inanılan Saltuk Hazretleri Türbesi günümüzde de hem halkın ziyaretlerinden biri, hem de fenerin öteki adının kaynağıdır: Rumeli.

"Süt beyaz bir martıyım açıklarda / Gemilere ben yol gösteririm / Buğday ve ilaç yüklü gemilere / Bir kanat vuruşta bulutlardayım / Bir sürülüşte vatanım dalgalar." *Bahar Sarhoşluğu* şiirinin sonunda böyle der Cahit Sıtkı Tarancı. Deniz insanlarının geceleri yol gösteren martısıdır fenerler. Türkiye'nin kıyılarında sayıları zaman zaman değişmekle birlikte 369 fener var. Bunların 40'a yakını İstanbul kıyılarındadır.

Kalem erbabından kimisi der ki: "Yıl 1755'tir Mısır'a yükte de paha da ağır mallar götüren Hacı Kaptan'ın idaresindeki gemi, cam erbabının kum çektiği Kumkapı yakınlarında karaya girer. Padişah gelir, veziri de. Deniz erlerinden biri canhıraş: "Bu surlardan bize bir ışık, bir fer gelseydi, böyle parçalanmazdık" diye söylenir padişaha."

O zamandan verilen kararın ilk yapılarından biridir Ahırkapı Feneri. Kaptan-ı Derya Süleyman Paşa tarafından yaptırıldı. Bugünkü fener 1857'de Fransızların seri imalatlarından biridir.

Karşıda, sol çaprazında İÖ 24'ten, sonra değişerek ve Bizans'tan bugüne değin gelen Kızkulesi bugün de gemileri selamlıyor. Fenerbahçe Feneri komşusudur Kızkulesi'nin. Fenerbahçe'de ilk deniz fenerinin Bizans devrinde yapıldığı ve Tanrıça Hera'ya adandığına ilişkin kayıtlar ve mimari izler, burada bir denizci tapınağı olduğunu da düşündürüyor; bir de pek çok kayıt burada, 1562'de kulenin yenilendiğini söylüyor. Günümüzde bulunduğu semte de adını veren yapı 1857'de yapılmıştır.

Çağımızda "ışıl ışıl" deniyor İstanbul'a ama Marmara Denizi'nden İstanbul Boğazı'na giren her gemi, boğaz giriş rotasını tespit etmek için Yeşilköyburnu üzerine 1856 yılında yapılan ve ilk adı Ayastefanos olan Yeşilköy Feneri'ni görür.

Dağlarca yazmış ya: "Yüzünde bir fırtına tadı / Durursun yorgun, umutsuz / Birden bir daha yanıp söner, sevinçle titrersin / Bir şey, belki de yaşaman uzadı…" ●

Üç farklı merdiven tırmanılarak girilen ana çöküntü salonundaki akmataş, Kılıçlı Mağarası'nın en görkemli oluşumlarından. Altı metre genişliğe ve dokuz metre yüksekliğe sahip akmataş, mağaranın duvarlarından sızan suların etkisiyle oluşmuş. İçinde de yer yer sarkıt ve dikitler gelişmiş.

KILIÇLI MAĞARASI / KASTAMONU

Karstik başyapıt

Sarkıtlar, dikitler, devasa sütunlar, damlataş havuzları, görkemli akmataşlar… Loç Vadisi'nin derinliklerinde karstik bir başyapıt Kılıçlı Mağarası. Duvarlardan sızan suyun içindeki kalsiyum karbonat, Cide ilçesinin bu gizli hazinesini şaşırtıcı oluşumlarla donatıyor, her bir dehliz ayrı bir sürpriz saklıyor.

YAZI VE FOTOĞRAFLAR: YILDIRIM GÜNGÖR

Kılıçlı Mağarası, Cide'nin Çamdibi Köyü sınırlarında yer alıyor. Geleneksel evlerini büyük oranda koruyan köy, Küre Dağları Milli Parkı'ndaki Loç Vadisi'nin etkileyici bir köşesinde. Kılıçlı, köyü çevreleyen kayalıklarının kuytu bir köşesine gizlenmiş.

DEVASA BİR KAYA bloğunun dibinde dar, ama yüksek bir çatlağın girişindeyiz. Başımı kaldırıp yukarı bakıyorum. Kaya bloğunu ortadan ikiye ayıran tektonizma, ancak iki insanın yan yana geçeceği kadar bir boşluk bırakmış. Kaskımı ve kafa fenerimi takarak bu dar çatlaktan yürümeye başlıyorum. Yaklaşık 15 metre kadar yürüdükten sonra yukarı doğru giden, ağaç dallarından yapılmış ama oldukça sağlam bir merdivenin bulunduğu nispeten geniş bir boşluğa varıyorum. Merdiven yukarıdaki mağaranın girişine kadar gidiyor. Tırmanmaya başlıyor ve 16 basamak sonra mağaranın ağzına varıyorum. Burada yedi basamaklı bir merdiven daha var. Bir kaya bloğunun üzerinde bulunan bu merdiveni tırmanıyorum ve bir sürpriz daha: En az diğer merdiven kadar uzun ve daha dik, ama daha eğreti bir merdiven daha çıkıyor karşıma.

Duvarlardan sızan sular, mağarayı olağanüstü bir karstik oluşuma çevirmiş.

İstanbul Karaköy'den aldığım kafa fenerim ortalığı adeta gündüze çevirdiği için rahatım. Böylesine bilinmeyen bir yerde insanın etrafını rahat görebilmesi büyük bir avantaj. Bu merdiveni de çıkıyorum ama bu kez çok dikkatliyim. Ayrıca heyecanlıyım da. Bakalım karşıma başka bir merdiven daha çıkacak mı?

Kastamonu'nun Cide ilçesi sınırlarındaki Kılıçlı Mağarası peş peşe sürprizler sunuyor bana. Amacımız mağaranın derinliklerinde ilerlemek, sahip olduğu güzellikleri belgelemek. Hem jeolojik, hem de arkeolojik açıdan önem taşıyan özel bir doğal oluşum Kılıçlı. Mağaranın içinde ve önünde "2010 Cide Arkeoloji Projesi" kapsamında Hollanda Leiden Üniversitesi'nden Dr. Bleda Düring ve İskoçya Glasgow Üniversitesi'nden Dr. Claudia Glatz başkanlığında arkeolojik yüzey araştırması yapılmıştı. Bu çalışmalar sonucunda mağara ve civarında yaklaşık 7 bin yıl öncesinde insanların yaşadığı ortaya çıkmıştı.

DAMLATAŞ HAVUZU

Yeni bir merdivenle karşılaşmıyorum, ama ana girişten beş altı metre ilerleyince derin bir damlataş havuzu çıkıyor karşıma. Havuz ile bir akmataşın birleştiği yere konulan eğreti bir tahta dört beş adımda beni karşı kıyıya götürebilir, ama ben burayı geçmeyip arkamdan gelen Arif Bingül'ü bekliyorum. Çevre Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ile İstanbul Üniversitesi'nin ortaklaşa yürüttüğü Türkiye Mağaraları Projesi için gittiğim Kırklareli'nde tanışmıştım Arif'le. Yenesu Mağarası'na birlikte girmiştik. Arif, Yenesu maceramızdan sonra yıllık izninden kullanarak tüm Batı Karadeniz'de bana eşlik ediyor.

Perde sarkıtlar, mağaraların en özel oluşumları. İçerideki hava akımlarının yönüne ve damlayan su miktarına göre bazen bir, bazen yan yana birçok perde sarkıt oluşabiliyor. Kılıçlı, bu oluşumların en gösterişli örneklerini sergiliyor.

Kılıçlı Mağarası'nın toplam uzunluğu yaklaşık 350 metre.

Kılıçlı Mağarası, Küre Dağları Milli Parkı'ndaki Loç Vadisi'nin en güzel köylerinden Çamdibi'nin sınırları içinde. Köye varmadan önce, yokuşu inerken soldaki tepenin kayalıklarına bakıldığında mağaranın girişi görülüyor.

Cide ile Çamdibi arasındaki 35 kilometrelik yol muhteşem manzaralar sunuyor. Turizme açık bir mağara olmamasına rağmen Kılıçlı'nın kahverengi tabelası var. "Kılıçlı Mağarası" tabelalarını takip ederek köye vardığımızda kahvede henüz çay demlenmemişti bile. Kısa bir süre sonra eski okuldan sağa dönerek arabamızı yolun patikaya dönüşmeye başladığı noktadaki çeşmenin karşısına park ettik. İncir ağaçlarından topladığımız meyvelerle karnımızı doyurduktan sonra dereye indik. Yamaca giden patikayı bulduktan sonra da 10 dakika içinde mağaranın bulunduğu çatlağa ulaştık.

MAĞARADA AYI İZİ

Arif kısa bir süre sonra yanıma geldi. Birazdan toplam uzunluğu yaklaşık 350 metre olan, genişliği 3 ila 20 metre, yüksekliği 3 ila 13 metre arasında değişen, 15 derece ortalama sıcaklığa sahip mağarayı keşfetmeye başlayacağız.

Ancak önce mağaranın girişindeki küçük, ama derin damlataşı havuzlarını geçmek gerekiyor. Tüm malzemeleri Arif'e teslim ederek ince tahtanın üzerinde temkinli bir şekilde ilerlemeye başladım. Biraz sonra tahtanın altında kalın bir kütüğün olduğunu görünce hızlandım. Tahta bir ara ters döner gibi oldu ama sonunda kayalara çıkmayı başardım. Arif de aynı yöntemle geçti karşıya.

Bu kısa etaptan sonra mağaranın genişliği dört metre civarına iniyor. Yaklaşık 10 metre

Kılıçlı'nın ana salonundaki dehlizlerden birinde görkemli bir sütun yer alıyor. Sütunlar, sarkıt ve dikitlerin birleşmesiyle meydana geliyor, ya da bir sütun veya bir sarkıt tarafından tek başına oluşturuluyor.

Kılıçlı'nın girişinde iki damlataş havuzu bulunuyor.

uzunluğundaki bu etap tamamen derin damlataş havuzlarıyla kaplı. Derinlik bir metre civarında. Mağaranın duvarlarından destek alarak damlataş havuzlarına fazla zarar vermeden bu etabı geçiyoruz, uzun bir galeri şeklinde uzanan bölüme varıyoruz. Burada hem tavan yükseliyor, hem de genişlik artıyor. Arif mağaranın sol yamacındaki teraslara doğru ilerliyor. Işığı bir noktaya tutuyor ve yanıma geliyor: "Acil durum!" "Yılan mı gördün yoksa?" " Hayır ayı dışkısı. Hem de yeni…"

Bir mağarada karşılaşmak istemediğim tek hayvan ayıdır. Evine girerek rahatsız etmişsek eğer, cezası ağır olabilir. Basamakları hızla tırmanıp bakıyorum. Evet, bu ayı dışkısı, ama taze değil. Mağara nemli olduğu için kurumamış sadece. Ama yine de demek ki mağaraya ayı girebiliyor. Arif'le birbirimize baktık. İkimiz de mağarada ilerlemekten yanaydık. Birbirimizden fazla uzaklaşmamak kaydıyla devam etmeye karar verdik.

Ayıya rastlama ihtimalinin verdiği gerginlikle yaklaşık 60 metre kadar daha yürüdük. Yanımızda farklı özelliklere sahip yaklaşık 10 civarında fener var, ışık yönünden sorunumuz yok. İlerledikçe ayının artık bu kadar derine gelmeyeceğini düşündük ve rahatladık. Derken mağara yavaş yavaş daralmaya başladı. Su sesini takip ederek dereye ulaştık. Burası zemini göl olan bir geçit. Eğilerek geçmek zorundayız, ancak suyun derinliğini bilmiyoruz. Tavandan suya doğru uzanan muhteşem perde damlataşlar 10-15 yıl sonra bu geçidin kapanacağının,

Damlataş havuzlarının oluşması için mağara içinde yavaş su akışının olması gerek. Bazen sığ mağara göllerindeki su çalkantıları da etkili oluyor. Ancak bu çalkantılar küçük ve sığ havuzlar oluşturuyor. Akan suyun içindeki kalsiyum karbonat zamanla kenarlarda birikiyor. Akış devam ettikçe duvarların yüksekliği de artıyor ve jeolojik süreç içinde derinliği beş altı metreye varabilen havuzlar oluşuyor.

Ana salonun dehlizlerinin birinde bulunan yaklaşık sekiz metrelik ince sütun, mağaranın en narin yapılarından. Sütunun tavanla birleştiği noktada birçok farklı oluşum daha gözleniyor (üstte). Mağara tavanından sızan suların oluşturduğu sarkıtlar, hava akımları sayesinde perde sarkıta dönüşmüş (altta).

ayrıca mağarada güçlü bir hava akımı olduğunun işareti. Tripotu açarak suya sokuyorum. Derinlik en fazla bir metre. Arif önden, ben arkadan eğilerek dikkatli bir şekilde yürümeye başlıyoruz. Yaklaşık beş altı metre sonra mağaranın ana salonuna giriyoruz. Buradaki damlataşların içi su dolu. Bu damlataşlar mağaranın farkı noktalarından içinden geçtiğimiz gölcüğe su akışı olduğunu da gösteriyor.

KILIÇLI'NIN SALONU

Bir kısmı çökmüş olan bu ana salon mağaranın hazine odası adeta, tam bir sergi mekânı. Bu mağara, girişinden sonuna kadar damlataş ve akmataş oluşumlarıyla kaplı. En güzel oluşumlar da bu salonda yer alıyor. Duvarlardan sızan suların oluşturduğu farklı boyutlardaki akma taşları, tabandaki irili ufaklı damlataş havuzları, sarkıtlar, farklı boyutlardaki dikitler, perde damlataşları, küçük makarna sarkıtları, devasa sütunlar mağarayı olağanüstü bir karstik oluşuma çevirmiş. Mağaranın uzun köşesine doğru yürüyoruz. Yabancı bir gezegende iki uzay gezgini gibiyiz.

Işığı tuttuğumuz her nokta farklı bir güzellik sunuyor. Mağaranın bu köşesinde sarkıt ve dikitlerin birleşerek oluşturduğu sütunların dibinden sızan sular, mağara tabanına kadar olağanüstü görüntüler çıkarmış ortaya. Çok sayıda küçük damlataş havuzu bulunuyor. Doğa bu mağarada her santimetrekareyi ilmek ilmek işlemiş. Tam karşıdaki dehlizin içinde ışığın vurmasıyla yaklaşık altı metrelik dev bir sütun tüm görkemiyle kendini gösteriyor. Sütunun tavana ulaştığı noktadaki 15-20 santimetre uzunluğundaki bembeyaz makarna sarkıtları inanılmaz güzellikte.

Mağaranın girişi en yaşlı, ilk oluşan kısmı. Tam bir fosil galeri özelliğine sahip değil, çünkü damlataş havuzlarının oluşumu devam ediyor ve neredeyse tüm yıl içinden su akıyor. Bulunduğumuz yer aktif bir salon. Küçük bir çöküntü olmasına rağmen mağarada oluşumlar ve içindeki su hareketi sürüyor.

Büyük odada ilerlerken soldaki duvardan sızarak inen bir akma taş çarpıyor gözüme. İlk çıkış kaynağı yaklaşık yarım metre genişliğinde olan bu muhteşem oluşum, daha sonra hem genişleyerek, hem de kalınlaşarak büyümeye davam ediyor.

Mağaranın son noktasına gidince muhteşem bir akmataş çıkıyor karşımıza. Mağaranın en görkemli oluşumu bu. Yaklaşık altı metre yukarıdaki bir kaynaktan sızan suların oluşturduğu bu olağanüstü akmataşın taban genişliği yaklaşık üç metre. Zaman içinde suyun akış hızına bağlı olarak üzerinde iki de basamak oluşması, mağaranın aktif olduğunun başka bir kanıtı.

Mağaradan çıkmayı bir türlü istemiyordum. Keşfetme içgüdülerim iyice açığa çıkmıştı. “Belki başka bir dehliz vardır ve biz biraz daha ileriye gideriz” hevesiyle gördüğümüz her delikten sızmaya çalıştık, ama boşuna. Mağarada başka bir salona giden bir geçit yoktu.

Kılıçlı Mağarası’nın girişinin bulunduğu çatlağın önünde oturmuş içeride şahit olduğumuz güzellikleri konuşuyorduk. 32 yıllık meslek ve 20 yıllık fotoğrafçılık yaşamımda yeni bir yeri keşfetmenin heyecanı içindeydim. Doğanın sonsuz güzelliği bizi şaşırtmaya devam ettiği sürece bu duygu hiç bitmeyecek… ●

Mağaranın farklı noktalarındaki çatlaklardan sızan sular, ilginç akmataş görüntüleri ortaya çıkarmış. Akmataşların rengi aynı zamanda suyun kimyasal bileşimiyle ilgili bilgi de veriyor.

Dereli ilçesinde yer alan Kuzalan Tabiat Parkı, farklı ekosistem tipleri ve yaban hayat zenginliğiyle hayranlık uyandırıcı. Orman, akarsu, şelale, mağara gibi doğal ortamlar çok sayıda hayvan türüne ve 129 bitki türüne ev sahipliği yapıyor.

SERDAR KÜÇÜK

KUZALAN TABİAT PARKI / GİRESUN

Ormanın sesi

Bembeyaz travertenleri, zarif şelaleleri, büyüleyici Mavi Göl'üyle Dereli ilçesinin gözbebeği Kuzalan Tabiat Parkı. Suların çağladığı bu bereketli bölgeyle Kulakkaya Yaylası arasında uzanan yol, Giresun'un güzelliklerinden bir kesit sunuyor.

YAZI: NUR TOPRAKOĞLU

Karadeniz denince hırçın dalgalar, denize kavuşan yemyeşil yamaçlar, yaylalar, çay ve fındık bahçeleri, heyecanlı ve konuşkan insanlar gelir akla. Giresun'un Dereli ilçesi söz konusu olduğunda bunlara şelaleler, göller ve travertenleri de eklemeli. Diğer deyişle Kuzalan Şelalesi Tabiat Parkı, yöre sakinlerinin renginden dolayı "Göğ Göl" diye de adlandırdığı Mavi Göl ve Kulakkaya Yaylası'nı…

Doğa bu yörede o kadar cömert ki, insana nefes kesici anlar yaşatıyor. Yaklaşık 1700 metre rakımdaki Kulakkaya Yaylası'nda uyanmak, aşağıya inerken Kuzalan Tabiat Parkı'nda mola vermek, daha önce ne kadar anlatmış olurlarsa olsunlar Mavi Göl'ün turkuaz sularını görünce şaşkınlıktan donakalmak... Tüm bunlar paha biçilmez bir yol hikâyesi olarak işleniyor belleğinize.

Kulakkaya Yaylası, Dereli ilçesinin Yavuzkemal beldesi sınırları içerisinde bulanan, çarpıcı doğa güzelliklerine sahip özel bir yer. Ordu-Giresun Havaalanı'ndan yaklaşık bir saatlik mesafedeki yaylaya havalanı yolu dışında iki farklı şekilde ulaşılıyor. Bunlardan biri Kayadibi-Erimez yolu. Burası 1800'lü yıllarda Fransızlar tarafından inşa edilmiş. Fransızlar Şebinkarahisar'dan çıkardıkları madeni deniz kıyısına getirmek için 1700 metre rakımdan, yani Kulakkaya'dan başlayıp denize yüzde altı

SUMRAL KOSER

MEHMET ALİ AYDIN

Orman dokusu, tabiat parkı içinde 700 ila 1700 metre yükseklik arasında uzanıyor. Alanda doğa yürüyüşü, bisiklet, botanik turu, çadırlı kamp, kuş gözlemciliği gibi birçok etkinlik yapılabiliyor (üstte). Kuzalan Tabiat Parkı'nın akarsuları beş şelale, bir de mağara oluşturmuş (solda).

eğimle inen bir yol yapmış. Bu yolda ilerlerken karşınıza Despot Kayası ve suyu, Erimez mevkisi, Gelin Kayası çıkıyor. İkinci seçenek ise Çaldağ'ı aşarak Batlama Vadisi üzerinden yaylaya ulaşmak. Bu güzergâh da el değmemiş güzelliklere sahip.

Kulakkaya'yı 1920'lerin sonlarında Yavuzkemal adını alan beldenin Gırık nahiyesinde yaşayanlar yazlık olarak kullanırmış. Cumhuriyet döneminde yaylalarda can ve mal güvenliğinin sağlanması, yolların araç trafiğine açılması buraları daha cazip hale getirmiş. Hatta yine o yıllarda Bektaş ve Kulakkaya'da sağlık sorunlarıyla ilgilenmek üzere sağlık memurları görevlendirilmiş.

Kulakkaya temiz havası, zengin bitki örtüsü (ladin, köknar, sarıçam ağaçları, mor ve sarı çiçekli orman gülleri), zengin yaban hayatıyla doğaseverleri kendine çekiyor. Yayla sonbahar ve ilkbaharda bol yağış alıyor. Yaz aylarında sıcaktan bunalanlar için cazip bir kaçış noktası, ama aniden bastırabilecek yağmura karşı hazırlıklı olmak gerek.

MURAT CACİM

ERHAN AYDIN

Tabiat parkında Havaderesi üzerinde bulunan Mavi Göl, büyüklü küçüklü üç gölden oluşuyor. Yöre halkı tarafından "Göğ Göl" olarak da anılan bu doğa hazinesi, kireç taşları ve sodalı suyun etkisiyle büyüleyici bir turkuaz renge sahip.

KUZALAN'IN TRAVERTENLERİ

Kuzalan Tabiat Parkı, Giresun il merkezine 45, Dereli merkeze 13 kilometre uzaklıkta. Kuzalan 2013 yılında tabiat parkı ilan edildi, saha yaklaşık 482 hektarlık alana yayılıyor. Park, Dereli-Şebinkarahisar yolu üzerinde Alancık Köyü'nün, Kuzalan Mahallesi'nde; adını da bulunduğu mahalleden alıyor. Parkın içerisinden geçen Harmanlar ve Taşpınar dereleri birleşerek Aksu Çayı'na dökülüyor. Yakınlarda yöre sakinlerinin "beyaz taş" dediği ve Pamukkale'dekileri andıran travertenler de var. Bölgede çıkan kalkerli sular, yaklaşık 800 metre boyunca beyaz bir vadi oluşturmuş.

Harmanlar ve Taşpınar dereleriyle birleşen bu sular, hat boyunca beş şelale, bir de mağara oluşturmuş. Parkın içinde yer alan Kuzalan Şelalesi'nin döküldüğü yerde bir taş değirmen, ondan 500 metre uzaklıkta ise tarihi ahşap bir değirmen var. Hatta bu değirmenin içi de travertenlerle

Kulakkaya Yaylası, Dereli'nin Yavuzkemal beldesi sınırlarında yer alıyor. Yaklaşık 1700 metre rakımda bulunan yayla her mevsim ayrı bir güzelliğe sahip.

kaplı. Aynı bölgede anıt ağaç özelliği gösteren kayın, göknar ladin ve yabani fındık ağaçları yer alıyor.

Kuzalan Tabiat Parkı, ekosistem zenlinliğiyle de hayranlık uyandırıcı. Orman, akarsu, mağara gibi değerlere sahip tabiat parkında 129 bitki ve çok sayıda hayvan türü bulunuyor.

Kuzalan Tabiat Parkı içindeki Havaderesi üzerinde bulunan Mavi Göl, aslında büyüklü küçüklü üç gölden oluşuyor. Gökyüzüne göre renk değiştirdiği için yörede Göğ Göl olarak da anılan Mavi Göl, kireç taşları ve sodalı suyun etkisiyle olağanüstü bir renge sahip. Burası sodalı suyun dere halinde aktığı nadir yerlerden. Kayalar bir set oluşturarak gölü ortaya çıkarmış. Her yıl mayıs ayının 15'inden sonra suyun rengi turkuaza dönmeye başlıyor. Temmuzdan kasıma kadar da turkuaz olarak kalıyor. Kuzalan Tabiat Parkı ve çevresi, peşpeşe sunduğu sürprizlerle ziyaretçisini şaşırtmayı çok iyi biliyor ●

hezarfeniletisim.com

DB
DOĞAN BURDA DERGİ

Sponsorluk olanakları için: uez@doganburda.com

SAKARYA, BOLU, ANKARA

Tarihin koridoru

Zarif, ahşap bir eser olan Mudurnu Saat Kulesi hem ilçenin süsü, hem de cazip bir manzara seyir noktası. Bolu'ya bağlı Mudurnu'nun merkezi, 200'ü aşkın tescilli tarihi yapısı ve yaşayan gelenekleriyle rotanın en güzel duraklarından.

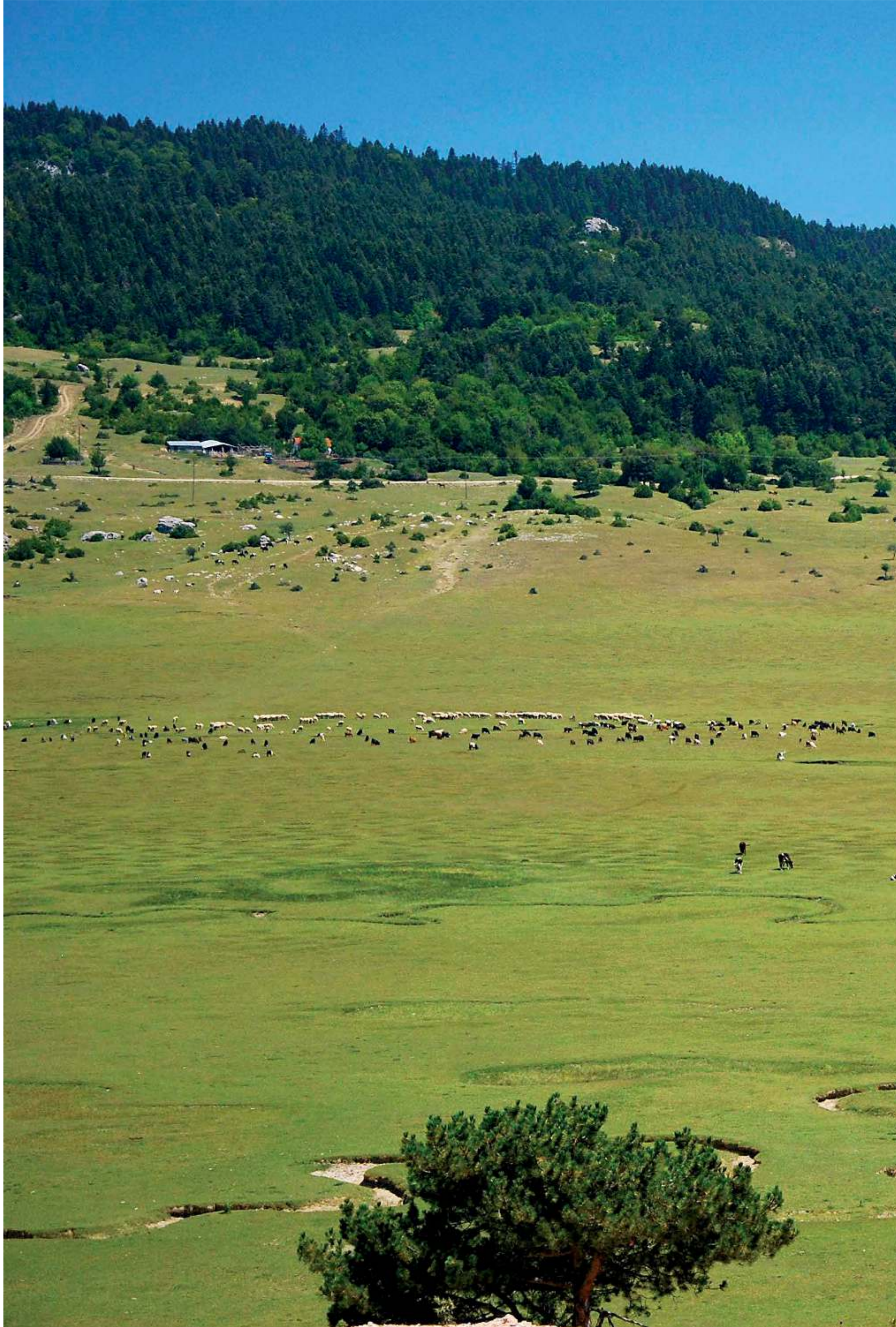
Devasa, uçsuz bucaksız bir ağdı İpek Yolu, sayısız güzergâhla doğu ile batıyı birbirine bağlıyor, kaynaştırıyordu. Anadolu'dan İstanbul'a uzanan bölüm, günümüzde özel bir projeyle yeniden canlanıyor. Sakarya, Bolu ve Ankara'dan dokuz belediye "İpek Yolu Koridoru" adı altında bir araya geliyor ve gezginler için yeni bir keşif rotası sunuyor. Taraklı, Göynük, Nallıhan ve diğer tarihi yerleşimlerdeki konaklar, sokaklar, çarşılar geçmişin kapısını aralıyor.

YAZI VE FOTOĞRAFLAR: ERSİN DEMİREL

HUZURUN YEŞİLİ

"İpek Yolu Koridoru", yolculara tarihi ve kültürel hazinelerin yanı sıra, sayısız doğa güzelliği sunuyor. Mudurnu ilçe merkezine 21 kilometre uzaklıkta, Kapıorman Dağları eteklerindeki Karagöl Yaylası'nda doğan akarsu, 1200 metre rakımdaki yeşil çayırlıkta menderesler çiziyor ve Sakarya Nehri'ne yol alıyor.

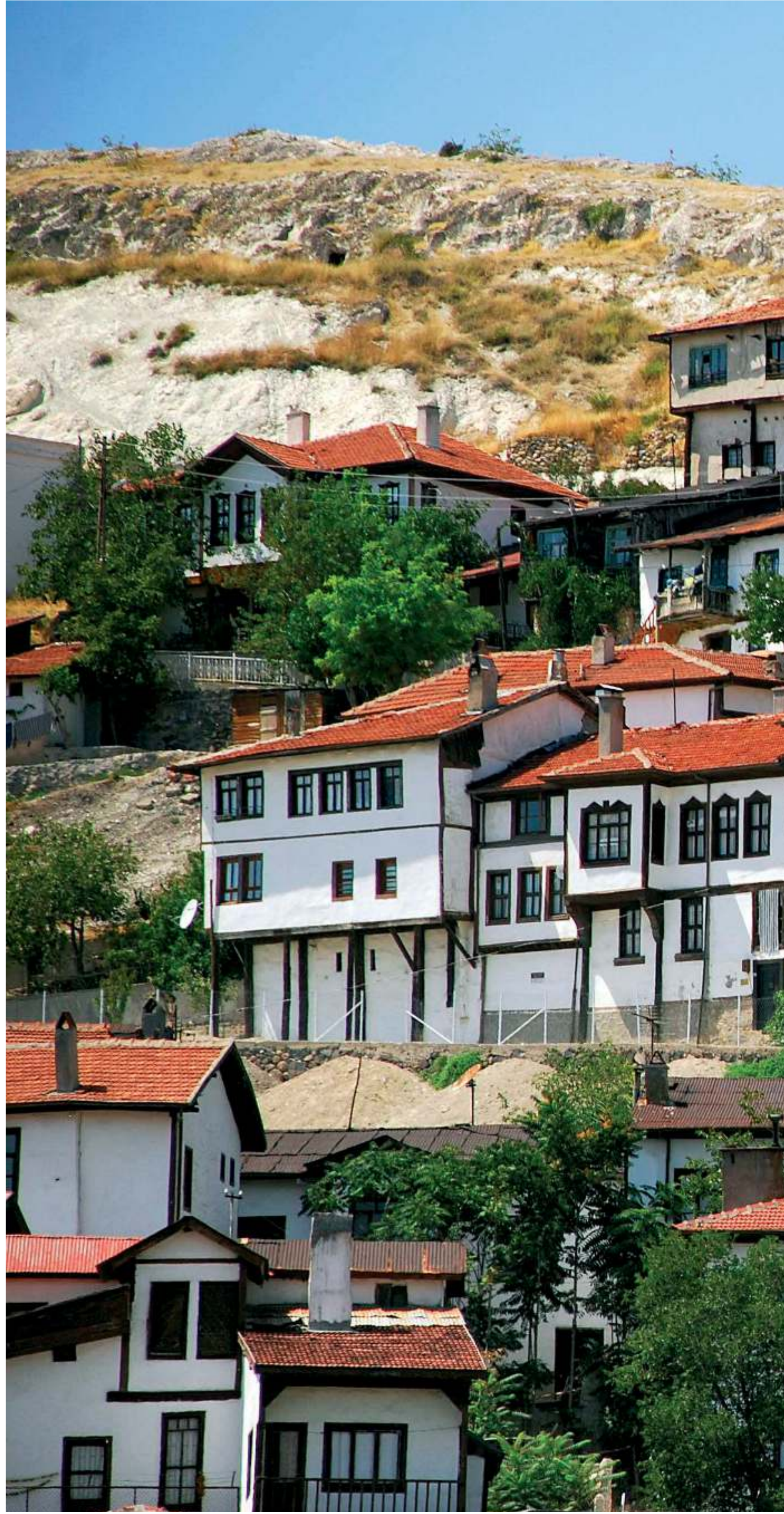

Yollar vardır, hasretleri, özlemleri dindirir. Yollar vardır, geçim derdi için kat edilir. Yollar vardır hüzünleri katmerleştirir, mutluluktan uçurur, merakları giderir, keşfetme duygusunu tatmin eder. Bazıları da ticarete açılan kapıdır. Fakat bazı yollar vardır ki daha fazlasını yapar. Kültürler arasında bir köprü vazifesi görür, hem kendine has bir kültür yaratır, hem de her iki yönde bir akış sağlar. İnsanlar arasındaki iletişimi güçlendirir, sağlam bağlar kurar. Bilginin, inançların, orduların, maceraperest gezginlerin izlediği dünya üzerindeki en uzun ticaret rotası İpek Yolu gibi…

İpek Yolu adını ilk kez, Alman coğrafyacı ve jeolog Baron Ferdinand von Richthofen'ın, Çin gezisini anlattığı eserinden öğrenmişti insanoğlu. Oysa doğunun ipeği ve baharatı başta olmak üzere pek çok ürününün kervanlarla batıya taşınması, çok eski tarihlere dayanıyor. Bunun en büyük kanıtlarından biri, İÖ 6'ncı yüzyıla tarihlenen Çin işi ipek kumaşı parçalarının bir Kelt hükümdarının mezarında bulunması. Bu, Ortadoğu ve batının milattan en az altı asır önce ipeği tanıdığını ortaya koyan önemli bir bulgu. İlkçağ ve ortaçağın en önemli ticaret rotası olan yaklaşık 6 bin 400 kilometrelik İpek Yolu, bir kısmı denizden olmak üzere birçok güzergâhı içeriyordu. Bunlardan biri de Çin-Tebriz-Kars-Erzurum-Malatya-Kayseri-Ankara-Ayaş-Beypazarı-Nallıhan-Mudurnu-Göynük-Taraklı-Geyve-Sapanca-İstanbul hattıydı.

Günümüzde Sakarya, Bolu, Ankara il sınırlarını geçen "İpek Yolu Koridoru", tarihi ve kültürel değerleriyle bu kadim mirası yaşatıyor. Söz konusu gezi rotası Sapanca-Geyve-Taraklı-Göynük-Mudurnu-Nallıhan-Beypazarı-Güdül-Ayaş ilçelerinden geçiyor. İpek Yolu Koridoru'nu zaman ve mekân kısıtlamalarından arınarak, bir ansiklopedinin sayfalarını okur gibi, özümseyerek gezmek gerek. Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'sinde de yer alan bu koridor antik dönemden Bizans'a, Osmanlı'dan günümüze kadar tüm tarihi

Beypazarı ilçe merkezi en büyüğü 1884 yılında olmak üzere pek çok yangın geçirdi ve her seferinde yenilenen çehresiyle zamana karşı direnmeyi başardı. Günümüzde Ankara'nın en gözde kültür duraklarından biri. Beypazarı geçmişte de canlı bir ticaret merkezi ve ustaların mekânıydı.

Milli Mücadele'ye verdiği desteğin anısına dönemin kaymakamı Hurşit Bey tarafından 1923 yılında inşa ettirilen Zafer Kulesi, Bolu'nun en güzel ilçelerinden Göynük'ü tepeden seyrediyor (sağda). Göynük'ün köylerinden toplanan antik eserler ilçe merkezinde sergileniyor (karşı sayfada).

Uluslararası yavaş şehir (Cittaslow) ağının üyesi Göynük hayatın sakince aktığı, huzurlu bir yerleşim.

mirasını yaşatan beldeleri, Kapıorman Dağları'na yayılan doğal güzellikleri, Ahilik gibi köklü gelenekleriyle karşılıyor günümüzün seyyahlarını.

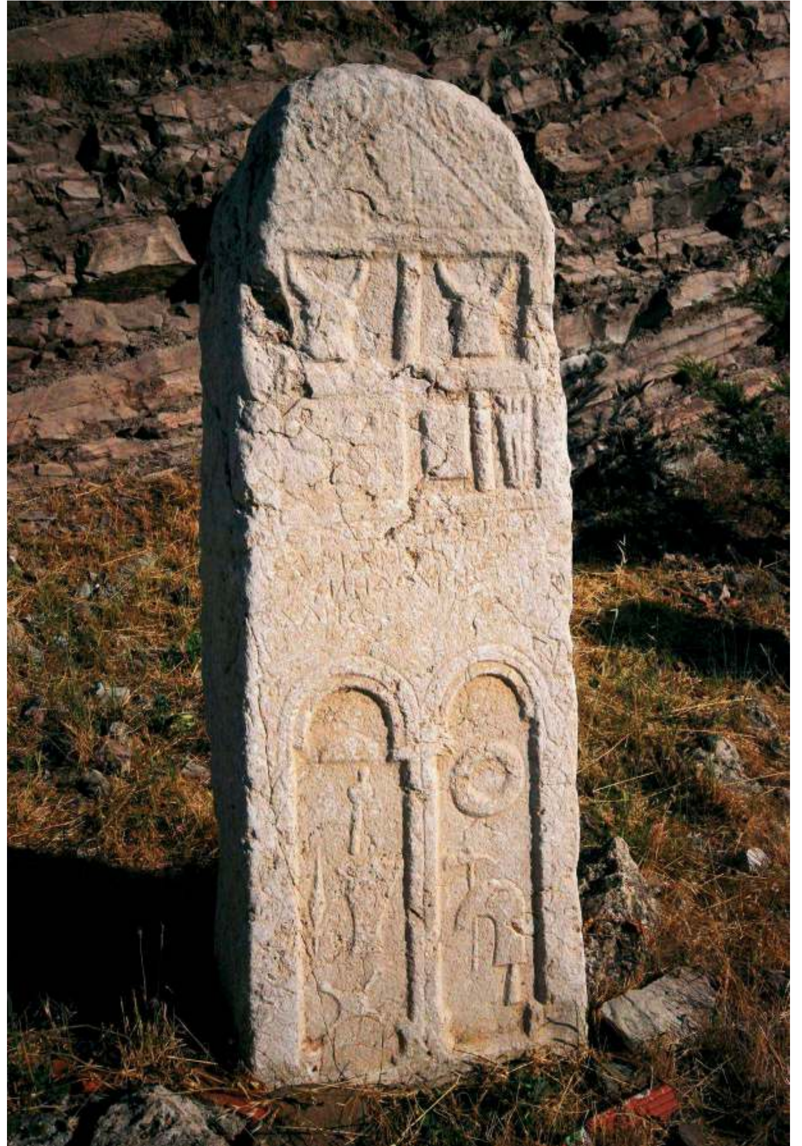
Göynük ve Taraklı ilçelerinin yavaş şehir (Cittaslow) unvanı alması, Mudurnu'nun UNESCO Dünya Kültür Mirası Geçici Listesi'ne girmesi, bu yeni turizm rotasının sunduğu sürprizlerin birkaçı. İpek Yolu'nun bu bölümü ayrıca Asarlık Tepeler ve Kaba Ardıç tabiat anıtları (Nallıhan); Abant Gölü, Sülüklü Göl (Mudurnu) ile Sünnet Gölü (Göynük) tabiat parkları ve Türkiye'deki 305 Önemli Doğa Alanı'ndan (ÖDA) sekiz tanesine ev sahipliği yapıyor: Sapanca Gölü, Sarıyar Barajı, Kirmir Vadisi, Nallıhan Tepeleri, Ayaş Dağları, Abant Dağları, Köroğlu Dağları ve Sündiken Dağları.

SAPANCA'DAN ÇIKIŞ

Geçmişin paha biçilmez hatırasını anlatan geziye, Sapanca Gölü'nde başlıyorum. Daha sonra gri rengiyle hızla Karadeniz'e koşan Sakarya Nehri Vadisi'ne dalıyorum akıntının tersine ilerleyen karayolundan. Sakarya'nın Geyve ilçesi yakınlarındaki Ali Fuat Paşa beldesinde 14'üncü yüzyılda inşa edilen Orhan Gazi Zaviyesi ve Kuvayı Milliye Müzesi ziyareti sonrası İpek Yolu üzerindeki önemli geçitlerden Sakarya (Ali Fuat Paşa) Köprüsü çıkıyor karşıma. Yüzlerce yılın ağırlığını üzerinde taşımasına karşın hâlâ vakur bir edayla yükselen tarihi köprü 1562 yılında inşa edilmiş. İstanbul ve Kastamonu arasına yayılan Bitinya bölgesi sınırları içerisinde yer alan Geyve, antik dönemde Totoion ismiyle anılıyordu.

Geyve'yi ardımda bırakıp Kapıorman Dağları'na yöneliyorum. İpek Yolu Koridoru'nun bu bölümü yavaş yavaş yükselerek tepelere doğru ilerliyor. Kırca ve Hırka (Domdom Kayası) mağaralarının bulunduğu bölümde yol alırken sol tarafta yükselen kayalık dikkatimi çekiyor. Tüm bölgeye hâkim konumdaki Kılıçkaya Tepesi, tüm haşmetiyle "bu diyarın efendisi benim" diye haykırıyor. Antik dönemden kalan tarihi eserlerin bulunduğu Doğancıl Köyü'ne uğrayıp tepe noktasında bir yangın kulesi olan Kılıçkaya Zirvesi'ne yürüyorum. Rüzgârlı doruktan aşağıdaki vadiyi seyrediyorum bir süre. Sakarya Nehri, Samanlı ile Kapıorman dağları arasında hışımla akıyor. Samanlı Dağları tarafında ise Kırca, Katırözü ve Kirpiyanı gibi Geyve yaylaları gökyüzünün sonsuz maviliğini seyrediyor.

İpek Yolu'nun doğuya doğru devam eden yolculuğu, denizden yaklaşık 800 metre yükseklikteki Kazkıran Geçidi'ne ulaşıyor. Geçmiş yıllarda mal taşıyan kervanların, yakın dönemde ise özellikle kış aylarında kamyon şoförlerinin soluğunu kesen aşıt, Sakarya'ya bağlı Taraklı'ya götürüyor konuklarını. Bugün "yavaş şehir" unvanına sahip Taraklı, gerçekten tüm dinginliğiyle yaşamın eski bir tarihte asılı kaldığı duygusu yaratıyor. Günümüze ulaşmayı başarmış tarihi binalarıyla bu şirin yerleşim, İpek Yolu'nun önemli konaklama noktalarından biriydi.

“İpek Yolu Koridoru” geleneksel dokusunu korumuş şehirleri ve doğal güzellikleriyle gezginler için cazip bir seçenek.

Eski adı Dablar olan Taraklı, çok değil 50 yıl öncesine kadar kaşık ve tarak yapımıyla ünlüydü. Birinci derecede sit alanı ilan edilerek koruma altına alınan yerleşimde Kültür Evi (Kadirler), Abdi İbrahim Konağı, Vali Konağı ve Çakırlar Konağı başta olmak üzere birçok sivil mimari örneğini görebilirsiniz. Arnavut kaldırımlı sokaklardan birinin arastaya açıldığı yerleşim, Hıdırlık Tepesi ile Taraklı Kalesi arasındaki vadide. 1517 yılına tarihlenen Yunus Paşa Camisi, tarihi han ve hamam ziyaretlerinin ardından ilçeye 21 kilometre uzaklıktaki Karagöl Yaylası'na yol alıyorum. 1200 metre rakımdaki yayla, yeşile kesmiş geniş bir çayırlıkta menderesler çizen deresiyle karşılıyor beni. Doğaseverlerin sık sık uğradığı Karagöl Yaylası hem Acelle Yaylası'na, hem de Göynük sınırlarındaki Mustanlar (Hacı Mahmut) ve Gökçesaray göl ve yaylalarına geçiş güzergâhı üzerinde.

KARTPOSTAL GÖYNÜK

Taraklı'ya 29 kilometre mesafedeki bir başka yavaş şehir (Cittaslow) olan Göynük, Bolu'ya bağlı resim gibi bir kent. İster 1923 yılında yaptırılan ve günümüzde seyir terası olarak hizmet veren Zafer Kulesi'nden, isterseniz Beypazarı karayolundan bu şirin yerleşimin her ayrıntısını izleyebilirsiniz. Bu manzara cami, türbe, çeşme, hamam ve evlerden oluşan toplam 162 tarihi yapıyı kartpostal gibi önünüze serecek. Göynük Belediye Başkanı, aynı zamanda İpek Yolu Koridoru Belediyeler Birliği Başkanı Kemal Kazan, söz konusu sivil mimari yapıların 135 tanesinin eski Türk evi olduğunu, özellikle Akşemsettinoğlu, Caferler, Hacı Müderrisoğlu, Gürcüler ve Türksoylar konaklarını mutlaka görmemizi öneriyor. Ardından ilçeyle özdeşleşen Akşemsettin Şenlikleri'ne davet ediyor bizi. Fatih Sultan Mehmet'in lalasının türbesine ev sahipliği yapan Göynük'te her yıl mayıs ayında düzenlenen şenliklerde, 10 bine yakın insana yemek dağıtılıyor belediye tarafından. Eski ismi Koinon Gallicanon olan Göynük, sadece sivil mimari örnekleriyle değil Frigya ve Bitinya dönemine ait eserleriyle çıkıyor karşımıza. İlçe merkezinde sergilenen onlarca tarihi kalıntının yanı sıra

İstanbul yönünden gelen İpek Yolu, Göynük'ün Kilciler Köyü üzerinden Nallıhan'a devam ediyordu. Kilciler'in duvarlarındaki antik kalıntılar, yörenin tarih boyunca taşıdığı önemin de kanıtı.

Kilciler, Kayabaşı, Narmanlar, Tekirler gibi köylerin ev, cami, çeşme ve hamam duvarlarında pek çok antik eser görülebilir. Kemal Kazan, Soğukçam Köyü'ndeki üçgen bir niş ve dokuz satırlık kitabesiyle Germenos Frig Anıtı'nın bir bölümünün geçtiğimiz yıl defineciler tarafından tahrip edildiğini anlatıyor büyük bir üzüntüyle.

Bir sonraki gün ilçenin güneyindeki Kilciler Köyü'ne gidiyorum İbrahim Baysal amcayla sohbet etmek için. "Yaşayan tarih" olarak niteleyebileceğim İbrahim Amca, büyüklerinden duyduğu ve bir kısmını çocukken yürüdüğü eski yollar hakkında bilgiler veriyor: "İpek Yolu aslında Taraklı'da ikiye ayrılır. Biri Göynük, diğeri Kilciler üzerinden devam eder. Aslında Kilciler tarihi bir kavşak noktasına kurulmuş. İznik-Yenipazar-Vezirhan-Gökçeözü-Demirhanlar Hanı, İznik-Yenipazar-Vezirhan-Katranhan-Yukarıboğazlı ile Gölpazarı-Karamemetler-Akçapınar-Gökçeözü-Taşköprü yollarının hepsi köyümüzde birleşir ve buradan Beypazarı'na doğru hareket eder. Zaten köyün etrafındaki eserler bu söylediklerimi destekler."

Keşlik peyniri, Göynük'ün Karabey Yaylası'nda yapılıyor. Yayla evlerinin damlarına serilerek kurutulan bu peynir, rendelenerek mantı ve makarnalara farklı bir lezzet katıyor (sağda). Zafer Kulesi'nin taçlandırdığı Göynük ilçe merkezi, İpek Yolu Koridoru'nun diğer durakları gibi fiziksel ve sosyal dokusunu korumuş özel bir yerleşim (karşı sayfada, üstte). Göynük Belediyesi, her yıl mayıs ayında düzenlenen Akşemsettin Şenlikleri'nde binlerce kişiye yemek dağıtıyor (karşı sayfada, altta).

Sakarya'nın Sapanca ve Ankara'nın Ayaş ilçeleri arasında uzanan özel bir proje "İpek Yolu Koridoru".

Ben de öğleden sonra, ulaşılmazlığın ve gizemin bir toz bulutuyla örttüğü eski kültür yollarının peşine düşüp Kilciler-Kayabaşı-Narmanlar-Ulu Han arasındaki güzergâhı keşfediyorum…

MUDURNU'NUN KONAKLARI

Göynük'ten ayrılıp Mudurnu'ya doğru yola devam ederken rota üzerindeki Çubuk, Sünnet gölleri gibi doğal güzelliklere zaman ayırıyorum. Kıyılarını yel değirmenlerinin süslediği Çubuk Gölü ile ormanlar ortasındaki Sünnet Gölü, yörenin önemli turizm durakları arasında. İlkbahar sonunda salınan başaklarla kaplı yeşil alanlarda, sonbaharda ağaçların yapraklarının alevlendiği bir ortamda uzanan karayolu, güzellik ve sükûnetin simgesi gibi görünen Mudurnu ilçesine ulaştırıyor biz yolcuları. Taş döşeli sokaklar, beyaz badanalı kırmızı kiremitli evlerin gövde ve köşesini kuşanan ahşap (bağdadi) doku, farklı bir estetik katıyor yerleşime. Armutçular, Kervanlar, Hacı Abdullahlar, Hacı Şakirler, Kazanlar, Yarışkaşı, Urgancıoğlu Yatıevi, Fuat Beyler, Haytalar konakları gibi toplam 215 tescilli tarihi ev, bir açık hava müzesi görünümü kazandırıyor Mudurnu'ya.

Özgün ahşap gövdesiyle Anadolu'daki diğer saat kulelerinden ayrılan Mudurnu Saat Kulesi, kenti izleyebileceğiniz bir seyir platformu niteliğinde. Tarihi camilere rastlayacağınız kent gezisi, sivil mimari örneklerinin oluşturduğu benzersiz bir atmosferde sürüyor. Mudurnu'yu kesinlikle gidilmesi gereken bir yer yapan diğer bir etken de geleneklerine olan güçlü bağlılığı. Eğer cuma günü öğle saatlerinde yolunuz arastaya düşerse, örneğine az rastlanan bir olaya tanık olabilirsiniz. Ahilik geleneğine uygun olarak tüm işyeri sahipleri, her cuma arastadaki esnaf duasına katılır. Orta çarşıdakiler karşılıklı olarak caddeye dizilirken Demirciler Caddesi'ndeki dükkân sahipleri oturdukları yerden sala verildikten sonra bereket duasına başlar. Dua sonrası her hafta farklı bir esnafın üstlendiği yemek dağıtımına geçilir. Eğer herhangi bir esnaf yeni bir iş yeri açmak istiyorsa, cuma günü dua ettikten sonra dükkân açmanın bereket getireceğine inanılır. Mudurnu'daki son durağımız Akkaya Travertenleri. Sonrasında Ankara'nın Nallıhan ilçesine doğru ilerliyoruz.

NALLIHAN DOKUSU

Önce yolumuz üzerindeki Uyuzpınar Şelalesi'ne uğruyoruz. Yaklaşık 35 metreden dökülen Uyuzsuyu Şelalesi, Nallıhan merkeze 27 kilometre uzaklıkta. Karacasu Köyü içerisindeki şelaleye yaklaştığınızda artan kükreme nihayet hedefe ulaştığınızı müjdeler ve çok geçmeden ince ince püskүren su her şeyi sırılsıklam eder. İpek Yolu ve Roma Yolu üzerinde yer alan Nallıhan, yüzyıllar boyu nice kavimleri, orduları, kervanları konuk etmiş. Tarihe tanıklık eden ilçenin günümüze kalan eserleri arasında Juliopolis ören yeri ile Kocahan ve Uluhan ayrı bir öneme

Mudurnu'nun tarihi çarşısında esnaf ahilikten gelen gelenekleri hâlâ yaşatıyor.

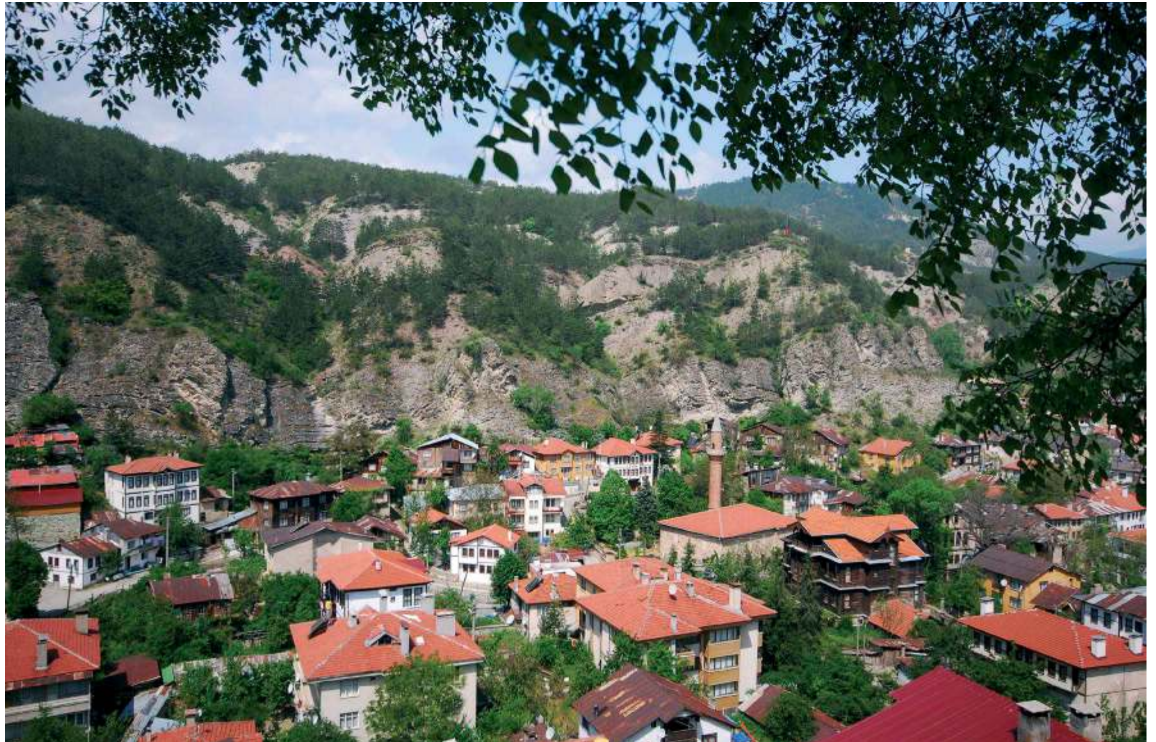
sahip. İstanbul-Gebze-Taraklı-Kayaboğazı-Dumanköy-Gerişler-Kamışlık-Kilciler-Ericek-Sarılar hattı üzerinden Nallıhan ilçesine giriş yapan tarihi yol, Aladağ Çayı (Siberis-Skopas) Köprüsü'nden geçerek Çayırhan Gülşehir'deki (Sykeon) Juliopolis'e ulaşıyordu. Günümüzde büyük kısmı Sarıyar Barajı'nın suları altında kalan Juliopolis antik yerleşimi, Bitinya ile Galatya ülkeleri arasındaki sınıra konuşlanıyor.

İstanbul-Bağdat yolu üzerindeki Nallıhan'da, Sadrazam Nasuh Paşa tarafından 1603-1617 yılları arasında hanlar yaptırılmıştı. Çoğunlukla sultan, vezir ve diğer devlet büyüklerince bir dizi yol istasyonu ağı olarak yaptırılan hanlar ve kervansaraylar kale gibi sağlam, dönemin süsleme özellikleriyle bezeli, ticaret, sosyal yardım ve kültür müesseseleri konumunda anıtsal yapılardı. Ticaret yolları üzerinde kurulan ve kamu yararına çalışan bu hanlar, özgün tasarımları ve görkemli taç kapılarıyla birer "simge yapı" olarak dönemin gücünü ve zenginliğini temsil ediyordu. İlçe merkezinde dikdörtgen şeklinde planlanan Kocahan, 1594 yılında Nasuh Paşa tarafından dönemin Ankara Valisi Mustafa Paşa'ya yaptırılmıştı. Çayırhan sınırlarındaki tarihi han ise baraj suları altında kaldığı için günümüze ulaşmamıştır.

Nallıhan-Beypazarı yolu üzerindeki Çayırhan Tabiat Parkı'nda yaklaşık 180 kuş türü görülebilir. 1951-1956 yılları arasında inşa edilen Sarıyar Barajı'nın oluşturduğu gölün bir bölümü 1994 yılında tabiat parkı ilan edilmiş. Kuşlar, yıpratıcı göç yolculuğu sonrası sulak alanı kullanıyor uzun yıllardan beri. Çayırhan Tabiat Parkı yakınlarındaki Asarlık Tepeler ve Kaba Ardıç tabiat anıtları, Nallıhan'ın diğer doğal zenginlikleri. Farklı dirençteki kil tabakalarının aşınmasıyla oluşan yükseltilerin renk harmonisi yarattığı 52 hektarlık alana yayılan Asarlık Tepeler, ana yoldan seyredilebiliyor.

BEYPAZARI'NDA SABAH

İpek Yolu Koridoru'nun bir sonraki durağı Beypazarı'nda her sabah erken saatlerden itibaren hayatın hareketli temposu yeniden başlar. Özellikle kentin kalbinin attığı Âlâeddin Sokak, kepenk sesleriyle yeni güne merhaba der. Örslere inen çekiç sesleri, kalaylanan koca kazanların ve kapı önlerine çıkarılan eşyaların tok gürültüsü havaya karışır. Hafta sonları ise hemen hepsi aynı renk ve boydaki şemsiyelerin altına kurulan tezgâhlar şehrin yeni yüzünü yansıtır. Ata yadigârı el

Ticaret yolları üzerinde yer aldığı için canlı bir ekonomiye sahip Mudurnu'da çok sayıda konak inşa edilmişti; ilçe günümüzde yaşayan bir müze görünümünde (karşı sayfada). Mudurnu esnafı geleneksel olarak her cuma arastadaki duaya katılıp bereket diliyor (solda).

Mudurnu ilçesindeki tarihi eserler, Açık Hava Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyor (üstte). Fatih Sultan Mehmet'in lalası Akşemsettin'in türbesi, Göynük ilçesinde (solda).

sanatları, ev işi kuru gıdalar, turşular, reçeller ve el yapımı takılar, Ankara'nın Beypazarı ilçesine ziyarete gelenleri geçmiş yıllara götür.

Beypazarı, ahşap evleriyle bir müze kent görünümünde. Cumbalar ve "guşgana" adı verilen bir çatıdan oluşan iki, ya da üç katlı bu yapıların iskeletleri de ahşaptan. Duvarlar, odalardaki kirli havayı ve nemi alan yöreye özgü, "tatlı kireç" denilen bir malzemeyle kaplı. Zemin katları taştan, diğer bölümleri ahşaptan yapılan evlerin girişinde, değerli eşyaların saklanması amacıyla kullanılan demir kapılı mahzenler bulunuyor. En büyüğü 1884 yılında olmak üzere pek çok büyük yangın geçiren Beypazarı, her seferinde yenilenen çehresiyle zamana karşı direnmiş.

Roma döneminde Lagania (Kaya Doruğu Ülkesi), Bizans zamanında ise Lagania Anastasiapolis olarak anılan kent, Kütahya Beyi Germiyanoğlu Yakup Şah'ın veziri Dinar Hazar tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştı. Osmanlı Devleti'nde toprak ve askeri sistemin bel kemiğini oluşturan tımarlı sipahi merkezlerinden biri olan Beypazarı, yöredeki sipahi beyine ve ekonomik hayatın canlılığına istinaden bugünkü adını almış. Zamanında

Avantajlar bizden ailece eğlenmek sizden!

Eğlenceyi doyasıya yaşamak için
Aile Paketi avantajlarını kaçırmayın!

SADECE
www.kidzmondoistanbul.com'da

Çocuk biletleri
54 TL*
'den başlayan fiyatlarla

Detaylı bilgi için:
0212 348 10 00

TRUMP İSTANBUL

* 4 kişilik Aile Paketi alımlarında bir çocuk için bilet fiyatıdır. Başka kampanyalarla birleştirilemez.

#kidzmondoistanbul | www.kidzmondoistanbul.com

SPONSORLARIMIZ

Hürriyet

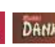
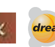

PEGASUS ÜLKER

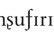

Sakarya'nın Taraklı ilçesi, rota üzerinde yavaş şehir (Cittaslow) unvanına sahip bir diğer yerleşim.

Mundarcı Deresi'nin 600 dükkânlık çarşının ortasından aktığını belirtirsek, ilçenin tarihsel önemini daha iyi kavramış oluruz. Antikçağlardan beri tiftik pazarı ve kumaş üreticisi olan bu yerleşim, ustaların mekânıymış aynı zamanda. Kentin tam ortasında yükselen Suluhan, çeşitli meslek kolları için ayrı sokakları bulunan arasta ve bedesten, ticari yaşamın odak noktasıymış. Altın ve gümüş telleri bükerek biçim verme sanatı olan telkari ise Ahilik yoluyla 250 yıl önce ulaşmış Beypazarı'na.

Yerleşimin doğu çıkışındaki İnözü Vadisi, zulümden kaçan Hıristiyanların kullandığı mağaralar, mezarlar ve kiliseleriyle ünlü. Vadi girişindeki Boğazkesen Kümbeti'nden başlayan 51 kilometrelik yol, doğa meraklılarını 2011 yılında tabiat parkı ilan edilen Eğriova Göleti'ne götürüyor. Tekrar İpek Yolu Koridoru'na dönüp Ankara'ya doğru ilerlediğimizde, Sakarya Nehri'nin önemli bir kolu olan Kirmir Çayı'nın bereket ve bolluğa boğduğu Güdül ilçe sınırlarına giriyoruz. Belde merkezindeki İnönü ve Yeşilöz kaya mağaraların varlığı, Güdül yerleşiminin de çok eski tarihlere dayandığının kanıtı. Anadolu Selçuklu Beyliği'nin uç beylerinden Çağa Bey'den ismini alan Beypazarı-Anakara karayolundaki Çağa Köyü'nde, Mnizos antik kenti yer alıyor. Roma İmparatoru Caracalla dönemine ait sikkelerde İS 2. yüzyıldan itibaren kullanımda olduğu anlaşılan ören yerindeki kazı çalışmaları, 2003 yılından beri büyük bir titizlikle yürütülüyor. Yöre sakinleri tarafından çoban hamamı olarak anılan hamam ile nekropol kalıntılarının bulunduğu antik yerleşim, ilçenin kaplıcalar bölgesinde bulunuyor.

Haymana, Kızılcahamam, Beypazarı ve Güdül ile birlikte Ankara termal turizminin merkezlerinden biri olan Ayaş ilçesi, başkent öncesi tarihi yol üzerindeki son durak. Karakaya mevkiindeki Kırkevler Hanı ve birkaç sokağa yayılan eski evler, Ayaş ilçesinin tarihi hakkında fikir veren ayrıntılar arasında.

Anadolu'da yolları kesişen kültürler, yüzyıllar boyunca burada kalıcı izler bıraktılar. Aradan geçen zamana rağmen birçok tarihi değer yok olmaya ve modern zamanların hızına direnmeyi sürdürüyor. Sakarya-Ankara arasındaki İpek Yolu Koridoru, bize Anadolu tarihinden özel bir kesit sunuyor ve ne kadar özel topraklarda yaşadığımızı tekrar hatırlatıyor ●

SİNEMASEVERLER D-SMART'TA BULUŞUYOR

Ödüllü filmlerle ve dünyanın takip ettiği dizilerle dopdolu D-Smart Film-Dizi Paketi, sinemaseverleri yıl boyunca 36 dalda aday 12 filmle buluşturuyor. Şimdi Film-Dizi Paketi, sınırsız fiber internetle birlikte sınırlı bir süre için ayda sadece 69 TL. Üstelik D-Smart keyfini yanınızda taşıyabileceğiniz D-Smart GO da içinde!

İLK AY TÜM KANALLAR HEDİYE

FİLM DİZİ PAKETİ	+	SINIRSIZ FİBER İNTERNET 10 MBPS'e kadar 50 GB AKN	+	D·SMART GO Cepte, web'te tablette

SINIRLI SÜRE İÇİN

Ayda ₺ 69

24 AY KULLANIM SÖZÜ İLE

0 850 266 00 00

dsmart.com.tr /dsmartdunyasi

#dsmartsinemakeyfi

D·SMART

Kampanya 31.03.2018'e kadar 24 ay kullanım sözüyle yapılan yeni üyeliklerde geçerlidir. 69 TL, D-Smart HD Film-Dizi Paketi ve D-Smart GO ile birlikte 10 Mbps'e kadar sınırsız fiber internet (50 GB AKN) için geçerlidir. Verilen hız ve tarifeler altyapıya göre değişiklik gösterebilir. Aktivasyon bedelleri ve iç kurulum, kampanya kapsamında hediyedir. Uydu alıcısı ve modem mülkiyeti D-Smart'a aittir. Eve kadar fiber altyapısında modem kullanım ücreti kampanya kapsamında hediyedir. AKN aşılırsa belirtilen tarife için kullanım hızı en fazla 5 Mbps ile sınırlandırılacaktır. Başka kampanyalarla birleştirilemez. Detaylı bilgi, diğer fiber ve ADSL tarifelerimiz dsmart.com.tr'de.

Gözü yolda olanlara

Sürekli yolda olanların, çantasında pek boş yer bulamayanların daha ince diz üstü bilgisayarı modellerine ihtiyacı oluyor.

Diz üstü bilgisayarlarda ince ve hafifliğin yanı sıra şık ve zarif görünümü de göz ardı etmiyorsanız, henüz yeni tanıtılan HP Spectre 13, tüm bu özellikleri kendinde topluyor. Yalnızca 1.1 kilogram ağırlığı ve bir AAA pilin kalınlığını geçmeyen yapısıyla göz dolduran Spectre 13, on bir buçuk saate kadar pil ömrü sağlıyor. Şarj konusunda da hızlı davranan Spectre 13, yarım saatlik şarjla pil kapasitesini yüzde 50 oranında doldurabiliyor. CNC alüminyum ve karbon fiberden yapılmış gövdesi altında sekizinci nesil Intel Core işlemciyle güçlendirilmesi de cabası. **7999 TL**

Gezginlere özel oyuncak

Gopro Hero 6 Black aksiyon kamerası ile yaşadığınız maceraları her an her yerde kayıt edebilirsiniz. Gopro efsanesinin en iyi aksiyon kameralarından biri olan Hero 6 Black, Hero 5'e göre iki kat daha yüksek performans sağlıyor ve yeni özellikler de getiriyor. Hatta GoPro Hero 6 Black, DSLR'lardan daha hızlı 4K video kaydı yapabiliyor. 4K çözünürlükte 60 kare video kaydı yapabilen Hero 6 Black, Ayrıca ağır çekim video kaydı yapmayı seven kullanıcıları da düşünüyor ve süper ağır çekim modunu da sunuyor. GoPro Hero 6 Black, 1080p ve 240fps desteği getiriyor. Bunlara ek olarak GoPro, yeni GPI imaj işlemcisini de video stabilizasyon, geniş dinamik aralık, daha iyi düşük ışık performansı ve yeni dijital zum özellikleri için Hero 6 Black'te yer vermiş. **2699 TL**

Her şart ve ortamda tıraş

Braun 9 Serisi 9299S Gold modeli, gezginler için iyi bir tıraş seti seçeneği olabilir. Pilli yapısı ve yalnızca bir saatte tam kapasite şarj olarak, 50 dakika boyunca tıraş edebilmesiyle çantanızda yer vermeye değer. Ayrıca beş dakikalık hızlı şarj ile bir tıraşı da kurtarabilirsiniz. Pratik mobil araçlardan biri olmasının yanı sıra, her şart ve ortamda tıraşa uygun olan Braun 9 Serisi 9299S Gold, cildi kesik ve çiziklere karşı koruyor, ayrıca yüzde 100 su geçirmez olmasıyla da önem kazanıyor. Böylece ıslak ve kuru şekilde kullanılabilen bu cihaz, ferahlatıcı bir tıraş keyfi sunuyor. SyncroSonic teknolojisinin sahibi olan Braun 9 Serisi 9299S Gold, dakikada 40.000 çapraz kesme işlemi yapıyor. **999 TL**

Aksiyona da uygun

Mate 10 Pro, yalnızca Huawei'nin şimdiye kadar ürettiği en etkileyici telefon değil, ayrıca amiral gemisi telefon modelleri arasında da en dikkat çekici modellerden biri. Hatta Kirin yapay zekâ işlemcisine sahip ilk model. Çarpıcı bir tasarım ve ekrana sahip; öte yandan performansıyla, stereo hoparlörleri ve elbette Leica lensleriyle başarılı modellerden biri. Leica kamerasıyla gezdiği yerleri fotoğraflamayı sevenler için iyi bir çözüm. Suya karşı dayanıklılığı da onu aksiyon dolu yaşama daha uygun hale getiriyor. Kullanımı sezgisel ve basit EMUI 8.0 işletim sistemine de sahip olan Mate 10 Pro, Knuckle Gestures özelliğiyle yalnızca jestleri kullanarak telefonunuzla etkileşime geçebildiğiniz bir telefon.

SAKARYA

Karagöl'den Acelle'ye

Sakarya il sınırlarındaki Karagöl Yaylası'ndan Acelle Yaylası'na uzanan rota, yürüyüşçüleri adım adım Samanlı Dağları'nın en güzel kış manzaralarına götürüyor.

Samanlı Dağları'nın en batı ucu. Bir grup doğasever olarak kış yürüyüşü yapmanın heyecanıyla Sakarya'ya bağlı Taraklı'nın Karagöl Yaylası'na doğru ilerliyoruz. Yükseldikçe kar göreceğimizi sanıyoruz ama bulutlarınkinden başka beyaz gözükmüyor ortalıkta. Yaklaşık 20 kişiden oluşan grup üç yayladan geçerek 12 kilometrelik sıkı bir kış yürüyüş yapmayı planlıyor. Karagöl Yaylası'na varınca kıştan çok, bir bahar havası karşılıyor bizi. Kar olmayınca su da azalmış. Karagöl küçülmüş, gölün kenarında suyun çekilmesiyle oluşan onlarca gölcük yaylaya farklı bir görüntü kazandırmış.

Karagöl Yaylası'nın etrafı kayın, çam, meşe ve köknar ağaçlarından oluşan bir ormanla kaplı. Bu ormanların egemen yırtıcıları ise ayı, çakal, tilki ve kurt. Rakımı 1150 metre olan yaylada ormanın güneş görmeyen kesimlerinde yer yer beyazlıklar gözleniyor. Bu kadar yüksek bir rakımda şubat ayında bile kar olmaması hayra alamet değil. Yaylada yaklaşık bir saat oyalandıktan sonra yola koyuluyoruz. Önümüzde 12 kilometrelik bir rota var. Hedef, Sakarya'nın Akyazı ilçesi sınırları içinde bulunan, bölgenin en meşhur yaylalarından biri olan Acelle.

Ancak Acelle Yaylası'ndan önce yaklaşık altı kilometre yürünerek Çardacık Yaylası'na da uğranacak. Düzlüğün ortasından gürül gürül akan suyun kenarından yürünüyor önce. Tertemiz akan su doğanın buralarda henüz hiç kirlenmediğinin en güzel kanıtı. Karagöl ve Çardacık yaylalarını çevreleyen tepeler ve ormanlara paralel yürüyoruz. Etraftaki küçük yaylaları geçerek ormana girip Çardacık Yaylası'na giden rotaya giriyoruz.

Ormana girince zeminde az da olsa kar görülmeye başlıyor. Ormandaki ağaçların yapraklarında biriken kar tanelerinin eriyerek suya dönüşmesi ve hafif bir rüzgârda damlacıklar halinde bir anda aşağıya akması büyülü görüntüler oluşturuyor. Gruptan bazıları ağaçların altında bekleyerek bu tanelerin kendilerini ıslatmasına izin veriyor.

FOTOĞRAFLAR: MEMET GÜNGÖR

Karagöl Yaylası 1150 metre rakıma sahip olmasına rağmen, bu kış az kar yağışı aldı. Suyu azalan göletin kenarlarında onlarca küçük su birikintisi oluştu. Kar yağıp su artarsa tekrar ana göle kavuşacaklar (en üstte). Karagöl Yaylası'nın bulunduğu düzlükteki göleti besleyen birçok küçük dere var. Karagöl Yaylası'ndan Çardacık Yaylası'na yürürken bu dereler doğaseverlere eşlik ediyor (üstte).

Çardacık yörenin en güzel yaylalarından. Evlerin çoğunluğu geleneksel mimari özelliklerini koruyor.

Tekrar ormanda yürümeye başlandığında zemindeki kar kalınlaşmaya başlıyor. Özellikle ormanın gölge kısımları, yağan karı eritmemiş. Kış yürüyüşü az da olsa amacına ulaşmaya başlıyor.

Orman içinden giden rota iki saat içinde bitiyor. Doğa yürüyüşlerinde doğanın tadını çıkararak yürüyenler mesafelerin nasıl hızla eridiğini fark etmez bile. Ormandan çıkanlar karşılarındaki yamaca vuruyorlar kendilerini. Tepe noktaya yaklaşanlar yaylanın ahşap evlerinin çatılarını görüyor önce. Sonra orman içindeki bir düzlükte bulunan Çardacık Yaylası çıkıyor ortaya. Karagöl ile Acelle Yaylası arasında kalan Çardacık küçük bir yayla; bölgede neredeyse hiç bozulmamış, geleneksel evlerin yurdu.

İki küçük dere sistemi ile ayrılmış bir düzlüğün sonunda, ormanın kenarında yer alan yayla masal dünyasından çıkmış gibi. Burada doğanın keyfini çıkardıktan sonra yürüyüş Acelle Yaylası'na doğru devam ediyor. Eğimi aşağı giden rota kısa bir süre sonra ormana giriyor. Bu etap biraz daha soğuk. Bu nedenle ağaçlardan bu kez su damlası yerine kar taneleri yağmaya başlıyor. Kar özlemi çekenler bir anda kendilerini dik eğimli bir yamaçta karda kaymamak için uğraşırken buluyor. Yamaç bitince rota bir derenin kenarından devam ediyor.

Derenin eğimi yer yer dikleşerek küçük şelaleler oluşturuyor. Bazı noktalarda kardan akan dere, yürüyüşü daha keyifli hale getiriyor. Kısa bir süre sonra ağaçların arasından Acelle Yaylası görülmeye başlıyor. Acelle çok büyük bir yayla. Ancak yapılaşma yaylanın yavaş yavaş özelliğini yitirmesine neden oluyor. Sıkı bir dinlenmeden sonra yayladaki göletin kenarından devam ederek traktör yoluna giriyoruz. Geri dönüş başladı. Yürüyüş akşama doğru Karagöl Yaylası'nda sona erdiğinde tüm grup yorgun olmasına rağmen çok mutlu. ●

GEZGİNİN SIRT ÇANTASI

SUYU SICAK TUTMAK

Doğaseverlerin en büyük sorunu özellikle kış aylarında sıcak sıvı almaktır. Bu sorun genellikle yürüyüş boyunca suyu kaynar bir durumda tutmayı başaran çelik termos mataralarla çözülür, ama soğuk havada bardağa aktardıktan çok kısa bir süre sonra içeceğimiz su buz gibi olur. Bu sorunu çözmenin en akılcı yolu iyi bir termos bardak edinmek. Ancak termos bardakları marketler yerine spor malzemeleri satan yerlerden almakta ve bilinen bir markayı tercih etmekte fayda var. İyi bir termos bardağın fiyatı 80 liradan başlıyor. Marketlerden alacağımız ucuz termos bardakların en büyük dezavantajı sıcak su döküldüğünde hemen plastik kokusu yaymaları. Bu koku hem bardağın kalitesinin düşük olduğunu, hem de bu bardaktan sıcak su içmenin zararlı olduğunu gösterir. Bardağın içinin paslanmaz çelikten olması ve koku yaymaması ilk tercih olmalı. Kapalı olduğu zaman en az bir saat sıcak tutma yeteneğinin olması yeterlidir. Bir termos bardak el yakıyorsa onun termos özelliğinde bir sorun var demektir. Kapağını kapatıp kilitli konuma getirdikten sonra asla sızdırmamalıdır. Ben kayak yaparken bardağın mekanizmasını kilitleyip cebime koyuyorum. Lifte bindiğimde açarak sıcak kahvemi içiyorum. Çabuk temizlenebilmesi kesinlikle aranması gereken bir özelliktir. Kullanım sırasında istenenden fazla sıcak su konursa kilitleme mekanizması verimli çalışmaz ve su çabuk soğur.

